

Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 godkänns enligt bilaga 1 till utlåtandet.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del samt att även ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att anta Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
3. Tidigare beslutat program, Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1939), upphör att gälla.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har tagit fram ett förslag till nytt trygghetsprogram 2024-2027.

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är att tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.

Trygghetsprogrammet föreslås fortsatt utgå från fyra fokusområden:

- Förebyggande arbete
- Riktade sociala insatser
- Stadens offentliga miljö
- Stadsutveckling

Trygghetsprogrammet syftar till att ge stadens alla verksamheter en gemensam grund och struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Trygghetsprogrammet utgår från kraven som ställs i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, vilken trädde i kraft den 1 juli 2023.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och

hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, Polisregion Stockholm och Storstockholms Brandförsvär.

Arbetsmarknadsnämnden är positiva till programmet och önskar att arbetsmarknadsinsatser och stöd till vuxna personer utanför arbetsmarknaden lyfts som en viktig trygghetsskapande faktor.

Exploateringsnämnden anser att förslaget till Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 ger en god grund för det fortsatta arbetet och samverkan inom trygghetsfrågor.

Fastighetsnämnden är generellt positivt inställt till programmet och anser att det utgör en bra grund för strategiskt arbete med trygghets- och brottsförebyggande frågor. Nämndens verksamhet berör framförallt de två fokusområdena Stadens offentliga miljöer och Stadsutveckling.

Förskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till programförslagets sakliga innehåll. Nämnden anser att det är bra att programmets struktur har setts över, vilket bidrar till ett tydligare innehåll i programmet.

Idrottsnämnden anser att programmet har en tydlig inriktning på struktur, samsyn och samverkansprocesser mellan stadens förvaltningar, bolag, polismyndighet och externa aktörer för ökad trygghet.

Kulturnämnden framför att trygghetsprogrammet bidrar till det långsiktiga trygghetsskapande arbetet med möjlighet att sätta in trygghetsskapande insatser med kortare varsel när det behövs.

Kyrkogårdsnämnden är positiv till att kommunikation förs fram som en metod för att öka tryggheten då kännedom om stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete kan öka tilliten hos medborgarna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att förslaget är välstrukturerat och konkret, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med trygghetsfrågor.

Servicenämnden är positiv till att staden har ett trygghetsprogram och anser att ambitionsnivån för det trygghetsskapande arbetet är god.

Socialnämnden ser mycket positivt på att ansvaret för att skapa en trygg och säker stad är ett delat ansvar över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det delade ansvaret innebär att olika aktörer samordnar och tillför specifika resurser, kompetenser och kunskaper i syfte att genomföra det förändringsarbete som bedöms nödvändigt.

Stadsbyggnadsnämnden bedömer att trygghetsprogrammet kommer att ge en god grund för fortsatt samverkan. Nämnden tar upp att trygghetsprogrammet skulle bli tydligare med en omdisposition för att lyfta fram de prioriterade fokusområdena.

Trafiknämnden ställer sig positiv till att programmet betonar vikten av en trygg offentlig miljö. Man ser även positivt på att frågorna ska införlivas i stadsutvecklingsprocessen i ett tidigt skede. Nämnden välkomnar även de tydliga skrivningar som finns rörande förebyggande åtgärder kring välfärdsbrott och otillåten påverkan.

Utbildningsnämnden välkomnar att revideringen tydliggör stadens höga ambition genom att beskriva en struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Strukturen utgår från aktuella data, kartläggningar, orsaksanalyser och väl avvägda åtgärder.

Äldrenämnden ser mycket positivt på att åtgärder mot välfärdsbrott lyfts fram i trygghetsprogrammet.

Överförmyndarnämnden ställer sig positiv till det reviderade programmet och lyfter fram att de önskar att arbetet följs upp på central nivå.

Bromma stadsdelsnämnd anser att programmet ger en god struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget till revideringen av trygghetsprogrammet samt att det är förankrat till den nya lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar. Förslagen som framförs under respektive fokusområden är bekanta för nämnden.

Farsta stadsdelsnämnd lyfter att de arbetar redan i huvudsak enligt det föreslagna programmet.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd delar uppfattningen att kommunikation är ett viktigt verktyg i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till stadens förslag till Trygghetsprogram 2024-2027.

Järva stadsdelsnämnd är positiv till att arbetet ska utgå från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 men vill lyfta behovet av att kopplingar till perspektiven jämställdhet och HBTQI förtydligas i programmet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till det nya trygghetsprogrammet och anser att det främjar och utvecklar det trygghetsskapande arbetet som redan bedrivs inom stadsdelen.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd anser att programmet ger en tydlig vägledning med konkreta beskrivningar på hur det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas och genomföras.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd framför att den är positiv till programmet som samlar inriktningen av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i ett stadsövergripande styrdokument.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiv till programmet och dess innehåll och understryker vikten av att stadens verksamheter ska ha en gemensam grund och struktur för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Södermalms stadsdelsnämnd lyfter att staden har fortsatt stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området. Trygghetsprogrammet utgör en viktig del för att möta utmaningarna. Eftersom programmet skapar förutsättningar för ett omfattande preventivt socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön.

Stockholms Stadshus AB välkomnar stadens nya trygghetsprogram för perioden 2024-2027. Programmet utgår från relevanta och viktiga fokusområden och lyfter fortsatt fram vikten av förebyggande insatser för att nå målet om en ökad trygghet i staden. Vikten av att bedriva ett arbete med att motverka välfärdsbrott har tillkommit i programmet, vilket koncernstyrelsen ser som positivt då dessa brott ökar i samhället och det är därför motiverat att det lyfts fram särskilt.

Polisregion Stockholm uppskattar att Stockholms stads styrdokument har liknande vokabulär och metodik som polisens styrdokument.

Storstockholms brandförsvär ställer sig positiv till programmet och lyfter betydelsen av en fortsatt nära samverkan.

Föredragande borgarrådets synpunkter

I Stockholm ska alla stadsdelar vara trygga och i Stockholm ska alla vara trygga. Det går att bekämpa kriminalitet här och nu samtidigt som man bygger ett samhälle som håller ihop. Det handlar om alltifrån situationell prevention för att förhindra och försvåra brott till social prevention för att genom brottsförebyggande arbete säkerställa att rekryteringen till kriminalitet stoppas.

Det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är att Stockholm ska vara en trygg och säker stad. Min förhoppning är att programmet kan ge stadens alla verksamheter en gemensam grund och struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Programmets sammankoppling till den övergripande samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm är viktig och underlättar nämndernas arbete. Det lokala arbetet med lägesbilder över brottsligheten, orsaksanalyser, åtgärdsplaner och uppföljning utgör grunden för trygghetsarbetet. Här vill jag slå ett slag för vikten av tilliten till professionens förmåga att välja metoder, arbetssätt och insatser.

Välfärdsbrott innebär ett angrepp mot samhällets gemensamma skyddsnät och göder den kriminella ekonomin. Det drabbar främst de individer som är i störst behov av samhällets insatser, som exempelvis barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning. Långsiktigt riskerar välfärdsbrott att undergräva tilltron till demokratin. Den långtgående privatiseringen som har genomförts av

väl-färdsverksamheterna har både lett till bristande kommunal rådighet över dessa verksamheter och att stora resurser försvinner från välfärden genom brott, fusk och oegentligheter.

Att bekämpa välfärdsbrott är därför en central fråga för den rödgröna majoriteten. Stadens verksamheter prioriterar nu både arbetet i upphandlingar, avtalsuppföljningar och en utökad tillsyn. Vi arbetar för att täppa till de brister som har funnits. Det är en uttalad ambition att hindra att kriminella skor sig på våra skattemedel och därmed riskerar skapa allvarliga brister i skattefinansierade verksamheter. I det nya trygghetsprogrammet finns det nu för första gången tydliga insatser mot välfärdsbrott och otillåten påverkan. Något som har varit efterfrågat av nämnder och bolagsstyrelser.

Efter remissomgången har några förändringar gjorts i dokumentet. Ett stycke om fältassistenter har lagts till. Fältassistenternas arbete är centralt för att tidigt identifiera behov och sätta in insatser för att motverka att barn och ungdomar rekryteras till brottslighet. Det uppsökande arbetet är viktigt för att stärka tryggheten och därför har det tydliggjorts i programmet. En mening som understryker vikten av att förskolor tidigt uppmärksammar barn som riskerar att fara illa har också lagts till. Därtill har språkliga ändringar gjorts.

Bilagor

1. Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027, dnr KS 2023/739-37.1
2. Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 - med ändringsmarkeringar, dnr KS 2023/739-37.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att återremittera Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027
2. Att trygghetsprogrammet kompletteras med åtgärder för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
3. Att komplettera programmet med ett återinrättande av allvarsamtalen för unga
4. Att därutöver anföra följande

I en tid av växande otrygghet i Stockholm är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättningen för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås samt att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering. Därför ska alla verktyg som står staden använder sig av verka i det syftet.

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning trygghetsläget, men det saknar konkreta förslag på vilka trygghetsinsatser som ska genomföras och varför. Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, inom socialtjänsten handlar det bland annat om fältassistenter uppsökande arbete eller om föräldrastödsprogram. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande dokument att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena, åtminstone på ett övergripande plan. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mycket mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Programmet saknar också en övergripande och genomgående beskrivning av hur olika insatser som idag är fördelade över olika förvaltningar eller stadsdelar är kopplade till varandra, samt en tydlighet kring budgetansvar och annan arbetsfördelning. Det behövs för att kunna följa upp insatser och utvärdera dess effekter.

Vi anser att trygghetsprogrammet saknar skrivningar om samhällsvården, särskilt vikten av att kunna förbättra eftervårdsarbetet kring unga som placerats på institution. Målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen och inte heller återfaller i kriminalitet. Så är det dessvärre inte idag. Om dessa ungdomar inte kan slussas tillbaka in i samhället på ett bra sätt skapar det otrygghet för hela samhället.

Det är också en uppenbar brist i programmet att det saknas beskrivningar av åtgärder för att förhindra brott mot äldre, vilka är en stor och växande grupp stockholmare. Som Brottsförebyggande rådet, BRÅ, konstaterat är äldre särskilt sårbara för vissa brott, där gärningspersoner utnyttjar såväl fysisk svaghet som bristande digitala kunskaper. Det är en oroande utveckling med den organiserade brottsligheten som utövar bedrägerier i ökad omfattning mot äldre. Vi instämmer i äldreförvaltningens bedömning att äldres synpunkter tydligare bör få plats i det förebyggande arbetet.

Vi vet att en stor riskfaktor för att fastna i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att trygghetsprogrammet kompletteras med åtgärder för att motverka våld mot barn och unga i hemmet. Som stadens trygghetsmätning visar är personer med funktionsnedsättning den mest brottsutsatta gruppen. Trots det saknas beskrivningar av åtgärder för att förhindra brott också mot denna grupp. Samarbetet med funktionsrättsrörelsen behöver intensifieras för att bättre nå fram till målgruppen med information om vilket stöd som finns att få samt vilka rättigheter man har som individ.

Framgång i skolan utgör en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Idag är skillnaderna mellan Stockholms skolor stora och det finns ett fortsatt viktigt arbete att göra för att alla skolor ska vara bra skolor och för att säkerställa att barn och unga får tidiga insatser vid behov. Vikten av en meningsfull fritid för barn och unga ska inte underskattas som förebyggande insats.

Skolan ska vara en fredad plats från hot, våld och annan brottslighet. Det finns skäl att vara än mer proaktiv i det brottsförebyggande arbetet på våra skolor än vad staden är idag. En trygg skolmiljö är en grundsten för barn och ungas lärande. Således

behöver också den fysiska tryggheten i skolmiljö prioriteras högre och nya tekniska lösningar övervägas. Att skolor nu riskerar att behöva dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och mindre undervisningsgrupper är riskabelt för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska sättas in direkt vid misstanke om en negativ utveckling och stöd till föräldrarna ska erbjudas för att gemensamt bryta utvecklingen. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialtjänst och polis för att gå igenom situationen och vilka konsekvenser en fortsatt bana med brottslighet eller annat utanförskap får. Tyvärr har vänsterstyret med Socialdemokraterna i täten slopat stadens allvarssamtal och därmed tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för att förhindra att unga fortsätter sin kriminella bana och därmed riskerar att lockas in i farliga gängmiljöer. Vi ser att det är nödvändigt att planen kompletteras med att återinsätta allvarssamtalen som verktyg.

Vi vill också lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm kontinuerligt behöver utvecklas för att svara på de utmaningar som dagens föräldrar möter, särskilt de föräldrar med barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart bör begränsa sig till förstagångsföräldrar.

Vi vill lyfta behovet av en trygg offentlig miljö och att detta tidigt införlivas i stadsutvecklingsprocesserna är centralt för oss. Därför poängterat vi behovet av att utformningen av den offentliga miljön förhindrar eller försvårar att brott kan begås. Vi vill också poängtera behovet av att otrygga platser i den offentliga miljön rustas upp och att staden hålls ren och städad. Det bör tydligt framgå i trygghetsprogrammet att stadens myndighetsansvar kan användas för att beivra renhållning och skötsel i den fysiska miljön i staden.

Kommunstyrelsen samordnar stadens trygghets- och brottsförebyggande arbete genom att öka kunskap och bidra till utveckling inom stadens verksamheter med väl underbyggda arbetssätt och åtgärder. Mot bakgrund av den mycket allvarliga utvecklingen i Stockholm, med en våldsutveckling och brottslighet som saknar motstycke i stadens historia måste det arbetet prioriteras upp. Det finns ingen uppgift som är viktigare än att återställa trygghet för stockholmarna.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 17 januari 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Johan Paccamonti (alla M), Jan Jönsson (L) och Kristin Jacobsson (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1939) antogs av kommunfullmäktige den 12 april 2021 och har nu reviderats. Struktur, fokusområden och ansvar i förslag till nytt trygghetsprogram för 2024-2027 är huvudsakligen samma som i trygghetsprogrammet för 2020-2023. Programmet har uppdaterats med ny lagstiftning inom området och ett antal nya exempel på stadens arbete inom fokusområdena.

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsarbete är att tryggheten ska öka genom förebyggande insatser. Genom att långsiktigt minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet som segregation, ekonomisk och social utsatthet, otrygga familjeförhållanden, planering och skötsel av den offentliga miljön och stadsutveckling har staden som vision att inte ha några särskilt utsatta eller utsatta områden samt öka tryggheten i hela staden. Trygghetsprogrammet är ett styrdokument som anger inriktning för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt tydliggör ansvarsfördelning för stadens nämnder och bolagsstyrelser utifrån gällande lagar och ansvarsområden. Programmet anger vidare hur nämnder och bolag kan arbeta brottsförebyggande på ett kunskapsbaserat sätt och i linje med den metod som rekommenderas av Brå (Brottsförebyggande rådet).

Stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete sker tvärsektoriellt och på bred front i såväl skola som i socialtjänst och i utvecklingen av en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö. Trygghetsprogrammet fokuserar både på social och situationell prevention och har även fortsättningsvis fyra fokusområden:

- Förebyggande arbete
- Riktade sociala insatser
- Stadens offentliga miljö
- Stadsutveckling

Under fokusområdet förebyggande arbete har arbetet mot välfärdsbrott och otillåten påverkan inkluderats. Välfärdsbrott innebär ett felaktigt utnyttjande av skattemedel, vilket riskerar att hota legitimiteten för både välfärden och det offentliga. Staden arbetar utifrån en bred ansats där välfärdsbrott innefattar brott och fusk inom stadens samtliga välfärdssystem, möjliggörande faktorer för välfärdsbrott (till exempel felaktig folkbokföring, ID-brott, falska intyg) samt fusk och oegentligheter inom stadens upphandlade tjänster. Otillåten påverkan är demokratihotande och ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevald att agera på eller fatta beslut som de känner sig tvingade till. Det kan också handla om att inte polisanmäla brott eller misstanke om brott. Otillåten påverkan är ett av flera förfaranden inom välfärdsbrottsligheten.

Trygghetsprogrammet utgör stadens brottsförebyggande program och tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och förankrat

och att samsyn gäller för syfte och mål med verksamheten. Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och påverkar stockholmarnas frihet och livskvalitet. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och upplevelsen av otrygghet påverkar vår livskvalitet. Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Staden har en central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Från och med den 1 juli 2023 har kommuner genom lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ett ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Lagen syftar till att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är effektivt och kunskapsbaserat. Trygghetsprogrammet sätter ramarna för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och beskriver processen för samverkan samt de områden inom staden som är mest aktuella. Programmet ska också vägleda stadens verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från aktuell data, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydliggöra vikten av en långsiktig planering och samverkan internt i staden och med externa aktörer. Det finns i staden en mängd andra beslutade program, riktlinjer och stödmaterial som på en mer detaljerad nivå beskriver delar av arbetet.

Programmet ska även säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, barnperspektiv, funktionshinderperspektiv, hbtqi-perspektiv samt äldreperspektiv.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området. Trygghetsfrågan har hög prioritet med tydliga direktiv om ett kunskapsbaserat, samordnat arbete mellan nämnder och bolagsstyrelser samt med externa aktörer som Polisregion Stockholm, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhälle.

Att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet är utifrån rådande läge med ökat antal skjutningar och sprängningar en central fråga för staden. Stadsledningskontoret bedömer att trygghetsprogrammet utgör en viktig nyckel för att motverka detta genom att skapa förutsättningar för ett systematiskt brottsförebyggande arbete med ett omfattande preventivt socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön.

Skadegörelse, ordningsstörningar, dålig belysning, nedskräpning och olovlig körning är några exempel på faktorer som skapar otrygghet i den offentliga miljön över hela staden. Öppna drogscener med försäljning och bruk av narkotika finns både centralt

och i ytterområdena i staden. Staden deltar i ett regionalt brottsförebyggande arbete tillsammans med Region Stockholm, Polisregion Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholm, länets kommuner och andra berörda aktörer. Arbetet inbegriper bland annat en gemensam lägesbild för länet, att minska antalet öppna drogsccener och genomförande av en regional trygghetsmätning.

Ett samordnat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete handlar om allt från tidiga förebyggande insatser, riktade insatser med fokus på brottsituationer, brottsutsatta och/eller gärningspersoner, utforma en tillgänglig och välskött offentlig miljö, arbeta aktivt med tillsyn av alkohol, tobak och livsmedel, säkerställa samarbete med civilsamhället och att skapa tillit för samhällets funktioner. Den fysiska utvecklingen av staden och upprustningen av den offentliga miljön ska ske samtidigt med satsningar på utbildning, arbete, företagande, service och kultur- och idrottsaktiviteter.

Stadsledningskontoret framhåller att de åtgärder som genomförs i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska ge effekt på aktuellt problem och utgå ifrån ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt. Det är därför viktigt att en lokal lägesbild görs för att därefter kunna genomföra en noggrann orsaksanalys som leder till väl övervägda åtgärder. Genomförda åtgärder ska kontinuerligt följas upp och vid behov korrigeras för att nå önskad effekt. Trygghet på karta är stadens verktyg för att analysera och sammanställa olika data, exempelvis stadens trygghetsmätning, från polisens händelserapporter, anmälda brott och skjutningar samt Storstockholms brandförsvars registrerade bränder. Utifrån kartor eller tabeller och grafer går det att få fram analyser i verktyget som kan användas i lägesbilden.

Trygghetsprogrammet redogör för strukturen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från kraven som ställs i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Enligt lagen ska exempelvis en lokal lägesbild över brottsligheten, åtgärdsplaner, uppföljning och frågor kopplat till samordning finnas på plats. Stadsledningskontoret bedömer att de krav som lagen ställer uppfylls i och med strukturen och arbetssätten som beskrivs i trygghetsprogrammet. Stadsledningskontoret föreslår att kunskapsdagar gällande stadens struktur för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet genomförs löpande samt att stadsövergripande nätverk även fortsättningsvis sammankallas kontinuerligt för utveckling och uppföljning av arbetet.

Stadsledningskontoret framhåller att det är av stor vikt att staden bedriver ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från stadens övergripande mål om en trygg och säker stad och kommunfullmäktiges mål 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser. Att fortsatt samla styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt stadsledningskontoret en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i Stockholms stad ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagsstyrelser.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utifrån sina respektive ansvarsområden utforma, vidta och följa upp åtgärder för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare. För Stockholms stad är strukturerad samverkan internt, både mellan och inom nämnder och bolagsstyrelser, avgörande för ett effektivt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Nära kopplat till trygghetsprogrammet finns även andra av staden beslutade styrdokument som också styr mot en trygg och säker stad och målet om att tryggheten ska öka med förebyggande insatser. I säkerhetsprogrammet beskrivs bland annat inriktning för krisberedskap, civilt försvar, säkerhetsskydd och informationssäkerhet och olycksförebyggande arbete. Trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och stadsledningskontoret vill understryka vikten av att implementering av de båda programmen sker parallellt då de syftar till samma övergripande målsättningar. Ytterligare ett exempel på ett nära sammankopplat styrdokument är samverkansöverenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm. Överenskommelsen fastställer hur samverkan ska ske mellan organisationerna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, i linje med metoder, arbetsätt och ramverk i föreliggande program.

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. Uppföljning ska genomföras inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget.

För att stadens alla verksamheter ska ha en gemensam grund och struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete föreslår stadsledningskontoret att kommunfullmäktige antar Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027, bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027. Tidigare beslutat program, Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 (dnr KS 2019/1939) föreslås upphöra att gälla.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, Polisregion Stockholm och Storstockholms Brandförsvaret.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret..... 10

Arbetsmarknadsnämnden	13
Exploateringsnämnden.....	15
Fastighetsnämnden.....	17
Förskolenämnden.....	18
Idrottsnämnden	20
Kulturnämnden	22
Kyrkogårdsnämnden	23
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	23
Servicenämnden	24
Socialnämnden.....	25
Stadsbyggnadsnämnden.....	28
Trafiknämnden	29
Utbildningsnämnden.....	30
Äldrenämnden	32
Överförmyndarnämnden	33
Bromma stadsdelsnämnd.....	36
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	37
Farsta stadsdelsnämnd	38
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	38
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	39
Järva stadsdelsnämnd	40
Kungsholmens stadsdelsnämnd	41
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	42
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	43
Skärholmens stadsdelsnämnd	44
Södermalms stadsdelsnämnd	45
Stockholms Stadshus AB.....	47
Polisregion Stockholm.....	50
Storstockholms brandförsvaret	50
Reservationer m.m.....	52

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation av Johan Kling (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ann-Christine Carlberg (SD), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 på ett tydligt sätt beskriver ansvar, övergripande mål och former för samverkan inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Under ”Uppdrag och ansvar” nämns att facknämnderna och bolagsstyrelserna ansvarar för respektive verksamhetsområde och ska bidra med kunskap och resurser till stadsdelsnämndernas arbete när detta är påkallat. Det är inte helt tydligt i programmet hur och av vem som denna kunskap och resurser kan påkallas.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att programmet på ett tydligt sätt lyfter behovet av samverkan, både inom staden samt med externa aktörer som exempelvis Polisen, Region Stockholm, näringslivet och civilsamhällets aktörer.

Arbetsmarknadsförvaltningens roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet nämns under ”Riktade sociala insatser”, där arbetsmarknadsnämnden pekas ut som en av de nämnder som har särskilt ansvar för området. Främst lyfts arbetet gentemot ungdomar inom ramen för Jobbtorg Stockholm. Förvaltningen delar denna syn och vill komplettera med förvaltningens arbete med unga med tidigare kriminell bakgrund och med avhoppare från kriminella sammanhang vilket gradvis har utökats.

Förvaltningen vill också lyfta fram att arbetsmarknadsinsatser och stöd också till vuxna personer utanför arbetsmarknaden i sig är en viktig trygghetsskapande faktor genom att människor ges en inkomst och ekonomisk trygghet, en ökad känsla av tillhörighet och delaktighet i samhället samt minskad risk för arbetslöshet och fortsatt utanförskap. Här kan till exempel Stockholmsvårdarna nämnas inom ramen för Stockholmsjobben nämnas. I arbetet som Stockholmsvård ingår bland annat plockstädning, lokalvård samt sandning. Dessa uppgifter bidrar till både en ökad trygghetskänsla och till att stärka säkerheten.

Vidare vill arbetsmarknadsförvaltningen peka på att arbetsmarknadsnämnden är en viktig aktör även inom området ”Förebyggande arbetet”. Nämnden riktar ansenliga resurser mot uppsökande verksamhet för unga i åldersspannet 16-29 år. Här når nämnden en stor grupp unga utanför skola och arbetsliv och arbetar aktivt med att

lotsa dem tillbaka till studier eller till andra insatser. Arbetsmarknadsförvaltningen vill i samband med att programmet lyfter grund och gymnasieskolans viktiga roll i det förebyggande arbetet mot ungdomar också peka på Vuxenutbildning Stockholms roll som aktör för förebyggande insatser även mot vuxna och föräldrar till dessa ungdomar.

Två av de viktigaste förebyggande insatserna för att motverka otrygghet är arbete och utbildning. Genom uppdraget att stödja människor att komma in i arbetslivet och studier bidrar arbetsmarknadsförvaltningen till trygghetsarbetet. Det uppsökande arbetet samt insatser som exempelvis samhällsorientering, sfi och Stockholmsjobb skapar möjligheter för fler att bli delaktiga i samhället. Det ökar även förutsättningarna för att deras barn blir delaktiga. Genom samverkan med de sociala insatsgrupperna och avhoppbarverksamheter samt Stockholmsvärdarnas insats bidrar förvaltningen till en tryggare stad. Förvaltningen har också en beredskap för att upptäcka och förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism samt våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Stadsdelsmammor är kvinnor med egen erfarenhet av att vara nya i Sverige som anställs av Stockholms stad på kommunala visstidsanställningar. Stadsdelsmammorna bedriver ett viktigt trygghetsskapande arbete i stadsdelarna. Anställningen inleds med en skraddarsydd utbildning med syfte att ge breda kunskaper om samhället, demokrati, jämställdhet och hälsa. Ett centralt tema för stadsdelsmammornas arbete det senaste året har varit att öka tilliten för socialtjänsten och förskolan, med anledning av den desinformation som spridits i sociala medier. Stadsdelsmammorna når många föräldrar (särskilt mammor). Andra insatser där fokus läggs på familjen och föräldraskap är samhällsorienteringen, förvaltningens i samarbetet med Svenska med baby och i det nystartade projektet Kvinnors etablering.

Som fackförvaltning är arbetsmarknadsförvaltningens självständiga roll som aktör i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inte helt tydlig i programmet. Förvaltningen ges inte en naturlig plats i de lokala formerna för samverkan som främst utgår från stadsdelsnämnderna. Genom Jobbtorg Stockholm är nämnden lokalt närvarande på många håll i staden och jobbtorgen har ett nära samarbete med samtliga stadsdelsförvaltningar. Förvaltningen ser därför fördelar med att tydligare kopplas till det lokala brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, exempelvis på Järva.

Arbetsmarknadsnämnden föreslår hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

Exploateringsnämnden anser remissen besvarad i enlighet med exploateringskontorets tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande av André Nilsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Rita Valanko m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Aron Modig (KD), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret bedömer övergripande förslaget till Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 som positivt. Förslaget program bedöms ge en god grund för fortsatt arbete och samverkan med trygghetsfrågor, till exempel genom att peka ut fokusområden samt förtydliga roller och ansvarsfördelning för stadens förvaltningar och bolag.

Översiktsplanen slår fast att all stadsutveckling ska vara socialt värdeskapande. Målet om väl gestaltade och trygga offentliga miljöer är en utgångspunkt i arbetet att planera ett Stockholm som håller samman. Exploateringskontoret anser att trygghetsprogrammet är ett bra stöd i att uppnå översiktsplanens mål genom programmets utpekade fokusområden. Arbetssättet som beskrivs under fokusområdet stadsutveckling överensstämmer med det arbete som exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret bedriver, genom till exempel de socialt värdeskapande analyser som görs i stadsutvecklingsprojekt.

Förslaget till nytt trygghetsprogram skulle dock kunna kompletteras inom vissa delar. Av rubriken kan det framgå att detta även utgör stadens brottsförebyggande program. Det beskrivs att programmet genomsyras av ett jämställdhets-, barnrätts-, funktionshinder- och äldreperspektiv. Dessa skulle kunna beskrivas tydligare, inte minst avseende jämställdhet.

Programmet bedöms kunna bli tydligare av en mer samlad lägesbild för staden avseende till exempel huruvida otryggheten ökar eller minskar, situationen i olika delar av staden, vilka de största utmaningarna är och liknande. En tydligare beskrivning av att det framförallt är upplevelsen av otrygghet som det arbetas med och hur denna skiljer sig åt mellan olika grupper skulle komplettera programmet inte minst till exempel avseende flickor och kvinnor. En mer utförlig beskrivning av arbetet med stadens trygghetsmätning skulle också kunna tillföras då detta utgör en stor del av trygghetsarbetet.

Förslaget belyser bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet på ett bra sätt, så som segregation och ekonomisk och social utsatthet. Det skulle med fördel även kunna belysa mer kortsiktiga åtgärder som bidrar till ökad trygghet, så som en välskött stadsmiljö. Utöver, som beskrivs i programmet, att brottsligheten kan leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och näringsidkare kan detta även leda till nya flyttmönster som i förlängningen bidrar till ökad segregation.

I begreppsramen skulle säkerhet kunna beskrivas, inte minst utifrån skillnader mot trygghet. I samverkan med externa aktörer borde även samverkan med forskning och lärosäten beskrivas.

De fokusområden som beskrivs i programmet är bra och omfattar det staden har rådighet att arbeta med kopplat till trygghets-

arbetet. Under förebyggande arbete skulle perspektiven om att bidra till minskad segregation och ekonomisk utsatthet kunna beskrivas mer utförligt.

Exploateringskontoret anser att trygghetsprogrammet skulle bli tydligare med en annan disposition av dokumentet där tonvikten på de prioriterade fokusområdena blir större. Kontoret önskar att beskrivningen av de nämnder som har ett särskilt ansvar för fokusområdena och de som har ett ansvar att samverka, ses över. Det är inte helt tydligt vilka uppdrag som ligger på dessa. Under fokusområdet stadens offentliga miljö saknas exempelvis exploateringsnämnden under ansvarsfördelning, trots att exploateringsnämnden är ansvarig för utvecklandet av allmän plats i samband med exploatering. Under fokusområdet stadsutveckling kan betydelsen av att motverka segregationen i syfte att motverka bakgrundsorsakerna till otrygghet beskrivas ännu tydligare. Exempelvis kan beskrivningen om att stadsbyggandet bör användas för att till skapa en mer jämlik tillgång till stadskvaliteter kompletteras med samhällsfunktioner så som bostäder och skolor. Detta då utmaningar som bostadsbrist, trångboddhet bidrar till social utsatthet vilket i sin tur utgör en riskfaktor i trygghetsarbetet.

Ett perspektiv som saknas är trygghet under projektering och byggtiden. Många stadsdelar och bostadsområden kommer utgöra byggarbetsplatser under flera år. Att dessa platser upplevs som otrygga under tiden är något som löpande hanteras inom ramen för exploateringsprojekten. Olika former av platsaktivering borde kunna appliceras även i dessa miljöer.

Beträffande beskrivningen av källor kopplat till otrygghet och brottslighet skulle systemet IA som används för att rapportera och följa upp incidenter kunna beskrivas utförligare, då detta innehåller upplevelser från medarbetare. I beskrivningen av Trygghet på karta saknas data om bränder och sprängningar vilka bidrar till otrygghet.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2023 följande.

Fastighetsnämnden godkänner fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Frank Hojem (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Fritz Lennåard m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD), se Reservationer m.m.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret är generellt positivt inställt till programmet och anser att det utgör en bra grund för strategiskt arbete med trygghets- och brottsförebyggande frågor. Kontorets verksamhet berör framförallt de två fokusområdena Stadens offentliga miljöer och Stadsutveckling.

Arbetet med offentliga miljöer sker genom förvaltning av de byggnader och omkringliggande utemiljöer som kontoret ansvarar för. Här ansvarar kontoret tillsammans med andra berörda förvaltningar för att området upplevs som tryggt och omhändertaget. Miljöerna ska ha bra belysning, skymmande buskage ska ansas och miljöerna ska vara väl omhändertagna.

Vidare söker kontoret trygghetsmedel för investeringar, till exempel tillkommande belysning. Tillsammans med hyresgästerna diskuteras tryggheten kring byggnader och kontoret utför systematiskt trygghetsronderingar och vidtar åtgärder. Kontoret deltar även i platsamverkansforum där det är aktuellt utifrån kontorets bestånd.

Kontoret berörs av fokusområdet Stadsutveckling i de nybyggnadsprojekt som kontoret genomför. Här utvärderas till exempel trygga färdvägar för barn- och ungdomar till och från nya anläggningar. Genom samverkan med andra aktörer i staden kan målen uppnås.

Arbetet mot välfärdsbrott sorteras in under förebyggande åtgärder. Som ett led i satsningen att främja sund konkurrens och motverka organiserad brottslighet inom byggbranschen har kontoret påbörjat ett arbete med tydligare och skarpare krav vid upphandling, kartläggning av hela kedjan av entreprenörer och oannonserade kontroller på byggarbetsplatser.

Kontoret har en utsedd trygghetsamordnare, i enlighet med programmet, som medverkar i stadsövergripande sammanhang och förmedlar vidare information internt i verksamheten. Kontorets trygghetsarbete utförs genom hela organisationen, i dialog med hyresgästerna, i planerat underhåll, drift och i projekt.

Kontoret ser gärna en stadsövergripande utbildning som berörda medarbetare kan ta del av för att öka kunskapen om trygghets-programmet, dess fokusområden och arbetsmetoder.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Amelie Langby m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Programmets struktur

Förvaltningen ser positivt på att programmets struktur har förbättrats, vilket gör att programmets mål, ansvarsfördelning och mandat har förtydligats, t.ex. i avsnittet om hur staden arbetar brottsförebyggande och trygghetsskapande (s.20).

Programmets sakinnehåll

Förvaltningen vill belysa flera viktiga delar när det gäller programförslagets sakliga innehåll. Programförslaget innehåller en gemensam begreppsram, vilket förvaltningen ser som en viktig grund för samverkan inom staden. Barnperspektivet lyfts fram tydligt, både inom programmets prioriterade områden och som helhet, vilket är mycket positivt.

Förvaltningen anser dock att programmet bland annat tydligare bör belysa och förstärka förskolans betydelse i det brottsförebyggande arbetet, inklusive socialprevention samt det trygghetsskapande arbetet.

Förskolans roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet

Förskolans (och skolans) komplexa uppdrag är viktigt för det brottsförebyggande arbetet på flera sätt. Förskolans pedagogiska verksamhet och skolförberedande uppdrag att ge goda möjligheter för att fler ska klara skolan, gör att risken för utanförskap och för barn och unga att hamna i kriminalitet minskar. Barns deltagande i förskolan samt förskolans roll för barns språkutveckling är en annan viktig del i det förebyggande arbetet, särskilt i stadens socioekonomiskt utsatta områden.

Förskolan har även en viktig funktion i det förebyggande trygghetsskapande arbetet, bland annat genom att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa och erbjuda särskilt stöd i ett tidigt skede. Öppna- och introduktionsförskolor bidrar också till det trygghetsskapande arbetet i staden då de erbjuder en mötesplats för föräldralediga nyanlända och andra vuxna med barn i åldern 0–5 år.

Mot denna bakgrund vill förvaltningen uppmärksamma förskolans roll i stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Det är förvaltningens mening att förskolans roll ytterligare bör lyftas upp både i avsnittet om det förebyggande arbete och i avsnittet om det trygghetsskapande arbetet.

Förebyggandet av välfärdsbrott

Inom ramen för det brottsförebyggande arbetet lyfter programmet det systematiska arbetet mot välfärdsbrott som avgörande för en stark demokrati (s.22). Avtalen mellan upphandlande nämnd eller bolagsstyrelse och utförare utpekas som en central del av arbetet med att förebygga välfärdsbrott.

Förvaltningen framhåller programmets avsaknad av skrivning om kommunens myndighetsutövning på olika områden i form av tillståndsprovning och tillsyn där granskningen av de fristående huvudmännen ska säkerställa lämplighet för uppgiften. Etableringen av oseriösa aktörer inom välfärden kan därmed förhindras i ett tidigt skede och misstänkta välfärdsbrott kan anmälas till polismyndigheten. Förvaltningen efterlyser mot ovanstående en kort skrivning om kommunens myndighetsutövning i avsnittet om det brottsförebyggande arbetet.

Sekretess

Uppdraget att samverka innebär inte att den sekretess som gäller mellan myndigheter/kommuner ändras utan varje myndighet är bunden av den egna sekretessen.

Konsekvenser för jämställdhet och för barn och barns rättigheter

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2023 följande.

Idrottsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ser positivt på Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027. Programmet har en tydlig inriktning på struktur, samsyn och samverkansprocesser mellan stadens förvaltningar, bolag, polismyndighet och externa aktörer för ökad trygghet. Syftet med samverkan är att aktörer tillsammans skapar ett resultat som är mer än vad en part kan åstadkomma.

Idrottsförvaltningen har sedan ett antal år tillbaka arbetat målmedvetet med trygghetsfrågor utifrån olika samverkansprocesser. Idrott som metod för god hälsa har på flera platser visat sig vara framgångsrikt även för integrering och inkludering i lokalsamhället. Här har idrottsförvaltningen med bakgrund i forskning framför allt

fångat upp målgrupperna tonårsflickor och barn och ungdomar med funktionsnedsättning samt skapat goda förutsättningar för ökad fysisk aktivitet för alla stockholmare på stadens idrottsanläggningar.

Förvaltningen välkomnar en fortsatt bred samverkan med verksamheter inom staden och med externa aktörer, vilket ökar tryggheten i områden och för individen. Exempelvis deltar förvaltningen i stadens veckovisa SISS-möten (stadens interna samverkanskonferens).

Förebyggande trygghetsarbete, där idrottsförvaltningen medverkar, pågår i flera stadsdelsnämndsområden. Platssamverkan är ett exempel.

För att få fler stockholmare fysiskt aktiva är trygga idrottsmiljöer en viktig del och det är viktigt att stadens olika funktioner samarbetar för att tillsammans åstadkomma detta.

Idrottsförvaltningen arbetar kontinuerligt med fortbildning av anläggningspersonal inom områdena brandskydd, livräddning, hjärt-lungräddning, hot- och våldssituationer och i arbetet mot våldsbejakande extremism. Under personalmöten och vid behov genomförs förebyggande diskussioner om oönskade situationer/händelser med fokus på god arbetsmiljö.

Under rubriken Stadens offentliga miljö beskrivs att det sedan 2018 årligen avsatts ekonomiska resurser för särskilt prioriterade satsningar på trygghetsinvesteringar, vilket nämnderna kunnat ansöka om. Inom ramen för implementeringen av det nya trygghetsprogrammet skulle det vara intressant att utvärdera om detta är det mest effektiva verktyget för att säkerställa att rätt prioriteringar görs avseende trygghetsinvesteringar i den offentliga miljön. Idrottsförvaltningens uppfattning är att ansökningar där underlaget avseende otrygghet bygger på uppgifter från förvaltningens egna bedömningar avseende behov av åtgärder mer sällan beviljas. Därutöver kommer besked kring huruvida ansökningar beviljats ofta i ett sent skede i investeringsprocessen, vilket kan medföra utmaningar i att kunna prioritera projekten

Ur ett planeringsperspektiv skulle det finnas fördelar med att istället för att söka centrala medel för särskilda insatser fördela medel för trygghetsinvesteringar till nämnderna inom ordinarie budgetram. På detta sätt skulle angelägna åtgärder tydligare kunna prioriteras inom ramen för den ordinarie investeringsprocessen.

Måluppfyllelse

Programmet bidrar till att idrottsnämndens mål att staden ska erbjuda stockholmarna trygga idrottsanläggningar kan uppfyllas.

Konsekvenser för barn

Om stadens idrottsanläggningar upplevs som trygga bidrar detta troligen till att fler barn och ungdomar nyttjar anläggningarna och blir fysiskt aktiva.

Jämställdhetsanalys

Känslan av otrygghet vid vistelse i offentliga utomhusmiljöer är tydligt sammankopplad med en lägre självskattad hälsa. Särskilt tydligt är detta bland flickor/kvinnor där fler upplever otrygghet i utomhusmiljöer under kvällar och nätter i jämförelse med pojkar/män.

Idrottsnämndens arbete för att öka tryggheten i och vid idrottsanläggningar liksom trygghetsarbete i samverkan med andra aktörer i offentliga miljöer bidrar till stadens arbete för att nå målen om god hälsa, ökad jämställdhet samt fredliga och inkluderande samhällen i Agenda 2030.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 oktober 2023 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Med anledning av den nya lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, som trädde ikraft den 1 juli 2023, så kommer revideringen av stadens trygghetsprogram lägligt. Lagen tydliggör ansvar och uppdrag för det brottsförebyggande arbetet i kommunerna.

Långsiktigt arbete med förmåga att sätta in mer omedelbara åtgärder

Kulturförvaltningen ser positivt på det långsiktiga arbetet där samverkan och samarbete mellan olika aktörer ger en god lägesbild för att sätta in rätt åtgärder i rätt tid. Målet är ett tryggt och säkert Stockholm. Biblioteken som kulturförvaltningen ansvarar för beskrivs i trygghetsprogrammet inneha en viktig trygghetsskapande roll, tillsammans med medborgarkontor, skolor och andra riktade trygghetsskapande insatser.

Fokusområden för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Kulturförvaltningen deltar i det brottsförebyggande stadsövergripande arbetet genom att medverka i styrgrupper och genom samverkan. Våra verksamheter är aktiva i platssamverkan kring trygghetsskapande åtgärder i ett flertal stadsdelar. Genom förvaltningens arbete med stadsutveckling bidrar vi till kulturetableringar och kulturnärvaro i hela staden. Förvaltningen arbetar även med platsaktivering av torg, bad och andra allmänna platser, bland annat inom Levande Stockholm. Tillgänglig kultur över hela staden bidrar till trygga offentliga platser och en mer levande stad.

Kulturförvaltningen anser att Trygghetsprogrammet bidrar till det långsiktiga trygghetsskapande arbetet, med möjlighet att sätta in trygghetsskapande insatser med kortare varsel när det behövs. Delade lägesbilder blir därför ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2023 följande.

Kyrkogårdsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Jan Tigerström m.fl. (M) och Ewa-Marie Ås (KD), se Reservationer m.m.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det reviderade trygghetsprogrammet. Staden har fortsatt stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området och trygghetsprogrammet utgör en viktig del för att motverka detta genom att skapa förutsättningar för ett systematiskt brottsförebyggande arbete med ett omfattande preventivt socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön.

Trygghetsprogrammet redogör på ett tydligt sätt för strukturen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Det är också bra att kopplingen till andra viktiga styrdokument lyfts fram i programmet såsom stadens säkerhetsprogram med inriktning för krisberedskap, civilt försvar, säkerhetsskydd, informationssäkerhet och olycksförebyggande arbete eftersom trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och arbetet sker parallellt. Programmet lyfter de utmaningar som finns i samhället kopplat till utsatthet för brott och den minskade tryggheten och ligger bra i linje med det arbete som förvaltningen bedriver.

Förvaltningen ser positivt på att kommunikation förs fram som en metod för att öka tryggheten eftersom kännedom om stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ökar tilliten hos medborgarna. Bland annat lyfter programmet att all kommunikation ska sträva efter att bygga förtroendefulla relationer med stockholmarna, att staden alltid ska vara tydlig som avsändare och att den information som förmedlas alltid ska vara korrekt, saklig och aktuell.

Förvaltningen föreslår att kyrkogårdsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2023 följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.

Reservation av Ashna Ibrahim (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Åsa Lindhagen (MP), Felicia Schartner Gierdda m.fl. (S) och Deniz Butros m.fl. (V), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Torbjörn Erbe m.fl. (M) och Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen anser att förslaget är välstrukturerat och konkret, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med trygghetsfrågor.

Miljöförvaltningen samarbetar med övriga förvaltningar i stadsutvecklingen, t ex vid planering av nya bostäder. Förvaltningen bidrar med kunskap inom olika miljöfrågor och verkar för att dessa kommer med tidigt i planeringsprocessen. Bland annat arbetar förvaltningen för att stärka den biologiska mångfalden i staden genom att värna befintlig natur och tillföra ny grönska.

Förvaltningen vill därför betona vikten av att det finns en helhetssyn i alla stadsutvecklingsprojekt, så att så väl nya bostadsområden som parker och natur planeras för att bidra till ökad trivsel och trygghet, motverka buller och gynna en god biologisk mångfald.

Förvaltningen vill även lyfta vikten av att det finns resurser för att underhålla så väl befintliga som nya parker och naturområden som skapas i stadsutvecklingen, så att de både bibehåller en trygghetsskapande och en ekologisk funktion. Att röja sly har exempelvis visat sig ge positiva effekter både på den biologiska mångfalden och på den upplevda tryggheten.

Förvaltningen vill slutligen understryka tillsynens roll för att förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden. Detta inkluderar även tillsyn inom miljöbalkens område, t ex av avfallstransportörer, vilket borde läggas till i programmet.

Serviceämnden

Serviceämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 december 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Anette Hellström m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens trygghetsprogram, som också utgör stadens brottsförebyggande program, tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och att det ska råda en samsyn om syfte och mål med arbetet. Programmet ger en struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp.

Serviceförvaltningen är positiv till att staden har ett trygghetsprogram och anser att ambitionsnivån för det trygghetsskapande arbetet är god.

Programmet fastslår att samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utifrån sina respektive ansvarsområden utforma, vidta och följa upp åtgärder för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare. För serviceförvaltningens del träffar programmet främst inom fokusområdet förebyggande arbete och begreppet välfärdsbrott.

Programmet uttrycker att ett särskilt ansvar för arbetet mot välfärdsbrott åligger funktioner som ansvarar för upphandling och avtalsförvaltning. Programmet beskriver att det behövs både insikt och kunskap om vad välfärdsbrott är för att kunna motverka det. Förvaltningen är håller med om detta uttalande och önskar mer stadenövergripande styrning samt utbildning i ämnet.

Upphandlade avtal utgör en central del av arbetet med att förebygga välfärdsbrott. Det krävs en aktiv avtalsuppföljning för att säkerställa att leverantören levererar det som har avtalats under hela avtalsperioden. För att staden ska kunna motverka välfärdsbrott behöver systemstöd finnas för att kunna samla avvikelser, för att kunna tillämpa avtalade sanktionsmöjligheter. Det är viktigt med informationsdelning och kommunikation mellan nämnder och bolagsstyrelser, för att motverka att en leverantör inte ska kunna upprepa avvikelser där avtalen hanteras inom olika delar i staden. För att staden ska kunna arbeta effektivt med denna information krävs även här systemstöd.

Trygghetsprogrammet hänvisar till stadens säkerhetsprogram och skriver; I säkerhetsprogrammet beskrivs bland annat inriktning för krisberedskap, civilt försvar, säkerhetsskydd, informationssäkerhet och olycksförebyggande arbete. Förvaltningen vill påpeka att informationssäkerhet omhändertas inom stadens Kvalitetsprogram och riktlinjen för informationssäkerhet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Gaby Roseen (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stad är trygghetsfrågan en prioriterad fråga. I Stockholms stads budget 2023 står det att läsa;

”Stadens arbete med trygghet och säkerhet är högt prioriterat. Tryggheten i staden måste öka. Tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Kommunstyrelsen leder och koordinerar stadens trygghets- och brottsförebyggande arbete genom att öka kunskap och bidra till utveckling inom stadens verksamheter med väl underbyggda arbetsätt och åtgärder.

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift som ska syfta till ökad trygghet och säkerhet genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete”.

Förvaltningen stödjer att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utgår från stadens övergripande mål om trygg och säker stad och kommunfullmäktiges mål 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser. Genom att samla styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument skapas förutsättningar att nå framgång i arbetet.

Förvaltningen välkomnar trygghetsprogrammet 2024-2027 och ser mycket positivt på att ansvaret för att skapa en trygg och säker stad är ett delat ansvar över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Utifrån stadens utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området är ett delat ansvar särskilt viktigt. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utifrån sina respektive ansvarsområden utforma, vidta och följa upp åtgärder för att minska antalet brott och öka tryggheten. Det delade ansvaret förutsätter strukturerad intern samverkan mellan och inom nämnder och bolagsstyrelser – vilket är högst avgörande för ett effektivt brottsförebyggande arbete.

Förvaltningen är positiv till att trygghetsprogrammets föreslagna struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utgår från kraven som ställs i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Enligt lagen ska exempelvis en lokal lägesbild över brottsligheten, orsaksanalyser, åtgärdsplaner, uppföljning och frågor kopplat till samordning finnas på plats. Förvaltningen instämmer i vikten av att trygghetsprogrammet framhåller att det brottsförebyggande arbetet ska grundas på kunskapsbaserade underlag och att de åtgärder som vidtas ska följas upp och utvärderas för att säkerhetsställa att arbetet är effektivt. Förvaltningen gör bedömningen att genom föreslagna strukturer och arbetsätt i trygghetsprogrammet uppfylls lagkraven.

Brottslighet och dess bakomliggande orsaker är komplicerade fenomen. En person som begår brott har också ofta andra problem såsom missbruksproblematik, psykisk ohälsa, bristfällig skolgång, umgänge med personer med normbrytande beteende och

arbetslöshet. Arbetet med att minska brottslighet och öka tryggheten förutsätter ett långsiktigt arbete med brett angreppssätt som inbegriper flera områden. Forskningen visar att goda uppväxtvillkor, god hälsa och att klara skolan med godkända betyg bidrar till att minska risken för att en person ska börja begå brott.

Föräldrars hälsa och förmågor har också stor betydelse för barns utveckling. Förvaltningen menar att det sannolikt behövs riktade åtgärder på flera nivåer för att sätt stopp och vända utvecklingen, allt från att erbjuda personer som vill lämna en kriminell livsstil fungerande metoder till förebyggande insatser som motverkar nyrekrytering och hindrar barn och unga att börja begå brott. Kriminalitet och våld drabbar inte endast enskilda personer och deras anhöriga, utan det skapar även en otrygghet i hela bostadsområden och samhället i stort.

Förvaltningen menar att det hade varit önskvärt om Trygghetsprogrammet hade betonat fältarbetet ytterligare. Fältarbetets flexibilitet och gränsöverskridande karaktär kan bidra till att nå och identifiera barn och unga i behov av stöd och hjälp där andra vuxna runt individen inte har samma förutsättningar att tidigt identifiera, nå fram eller tillgodose sådana behov. Arbetet på olika arenor, på olika nivåer och i samverkan med andra bidrar till att fältarbetare har en unik inblick i, och kunskap om, barn och ungas situation och deras miljöer, liksom om trender och utveckling på området. Den här kunskapen kan bidra till mervärden för andra verksamheter och yrkesverksamma runt om målgruppen. Fältarbetare kan exempelvis bidra med sin kunskap i framtagande av lokala lägesbilder, eller verka för att målgruppen kommer till tals, i samhällsplanering och i underlag till strategier och handlingsplaner.

Stockholms stad ska verka för att de resurser som avsätts för preventionsarbete ska användas på bästa och mest effektiva sätt. Stadens fältassistenter ska arbeta i enlighet med preventionsforskning, beprövad erfarenhet samt den samlade kunskap som finns och utvecklas om socialt fältarbete. Sedan 2018 har därför, i samverkan med ledande forskare inom området, ett fokuserat kvalitetsutvecklingsarbete pågått i staden, vilket har bland annat inneburit att en Stockholmsstandard för socialt fältarbete har tagits fram och implementeras i stadsdelsförvaltningarnas fältverksamheter.

Förvaltningens bedömning är att trygghetsprogrammet tillsammans med nedan viktiga styrdokument skapar förutsättningar för ett systematiskt brottsförebyggande arbete med ett omfattande preventivt socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder.

- Stockholms stads strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet,
- Stockholms stads riktlinjer mot våldsbejakande extremism,
- Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings och tobakspolitiken samt

- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende av relation,

Ytterligare ett exempel på ett nära sammankopplat styrdokument är samverkansöverenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm. Överenskommelsen fastställer hur samverkan ska ske mellan organisationerna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, i linje med metoder, arbetssätt och ramverk i föreliggande program vilket också skapar goda förutsättningar för ett framgångsrikt och effektivt arbete.

Sammanfattningsvis tillstyrker förvaltningen trygghetsprogrammet 2024-2027 och föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Henrik Virro m.fl. (M) och Björn Ljung m.fl. (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret anser att trygghetsprogrammet ger en god grund för fortsatt samverkan. Roller och ansvarsfördelning mellan stadens förvaltningar och bolag förtydligas och fokusområden föreslås.

Översiktsplanen slår fast att all stadsutveckling ska vara socialt värdeskapande. Målet om välgestaltade och trygga offentliga miljöer är en utgångspunkt i arbetet att planera ett Stockholm som håller samman. Stadsbyggnadskontoret anser att trygghetsprogrammet är ett bra stöd i att uppnå översiktsplanens mål genom programmets föreslagna fokusområden. Arbetssättet som beskrivs under fokusområdet stadsutveckling går i linje med det arbete som stadsbyggnadskontoret tillsammans med exploateringskontoret bedriver genom exempelvis de socialt värdeskapande analyser (SVA) som görs i samtliga stadsutvecklingsprojekt.

Kontoret anser att trygghetsprogrammet skulle bli tydligare med en omdisposition för att lyfta fram de prioriterade fokusområdena. Kontoret ser ett behov av att ansvarsfördelningen mellan nämnderna ses över. Några nämnder saknas och uppdraget är inte tillräckligt tydliga. Exempelvis saknas under fokusområdet stadens offentliga miljö exploateringsnämnden trots att nämnden är ansvarig för utvecklandet

av allmän plats vid exploatering. Stadsbyggnads-kontoret nämns också men utan att ansvaret preciseras.

Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

Trafiknämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Jonas Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Markus Berensson m.fl. (C), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positivt till förslag till Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027. Stockholmarnas trygghet är en prioriterad fråga där verksamheten kontinuerligt arbetar för att Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad med likvärdig standard över hela staden. Det är därför glädjande att ett flertal av kontorets verksamheter lyfts som goda exempel i programmet.

Det är värdefullt att programmet på ett tydligt sätt betonar vikten av trygghets- och brottsförebyggande arbete i den offentliga miljön samt att detta ett tidigt skede ska införlivas i stadsutvecklingsprocessen. Levande stadsmiljöer där människor kan vistas på lika villkor är en viktig förutsättning för trygghet. I detta arbete är frågor om stadsrummets utformning och gestaltning samt skadegörelse, bristande belysning eller nedskräpning viktiga faktorer som kan skapa otrygghet. Kontoret arbetar därför redan idag i nära samverkan med stadsdelsförvaltningarna och andra relevanta aktörer som Polisregion Stockholm för att förbättra stadens offentliga platser.

Programmet betonar vikten av en ren och attraktiv stadsmiljö som en förutsättning för en trygg stad. Som exempel på insatser inom detta område kan nämnas att kontoret hittills i år har genomfört fjorton trygghetsinvesteringar till ett värde av 35,4 miljoner kr. Dessutom har åtta reinvesteringar genomförts på små platser och torg till ett värde av 10,4 miljoner kr, vilket också kan ha positiva effekter ur ett trygghetsperspektiv. I detta arbete beaktas hur investeringarna påverkar olika samhällsgrupper och hur dessa gruppers behov kan tillvaratas ur ett trygghetsperspektiv, exempelvis vilka jämställdhetseffekter som en investering har på ett område. I år har kontoret även avsatt 6 miljoner kr för att bekämpa skadedjur och 19,4 miljoner kr för sanering och motverkande av klotter.

Det är viktigt att stockholmarnas fokus och behov ligger till grund för hur staden utformar sina insatser. Kontoret arbetar idag strukturerat för att genom exempelvis

platssamverkan och via stadsdelarnas medborgardialoger kartlägga lokala behov vid planeringen av trygghetsinvesteringar. Dessutom är Tyck till-appen en viktig källa för data kring trygghetsfaktorer i den offentliga miljön, som exempelvis skadegörelse och underhållsbehov.

Det är välkommet att programmet betonar vikten av förebyggande åtgärder kring välfärdsbrott och otillåten påverkan. Kontorets uppdrag medför dels risk för försök till otillåten påverkan vid exempelvis tillsynsverksamhet, dels risk för välfärdsbrott vid kontorets många upphandlade tjänster. Därför sker det redan idag ett systematiskt arbete för att motverka dessa typer av risker. Som exempel på pågående insatser kan nämnas att Riktlinjerna för representation, gåvor och uppvakning samt Riktlinjer om mutor och jäv har uppdaterats, samt att det pågår ett internt utvecklingsarbete för hur den egna avtalsuppföljningen ytterligare kan stärkas. Kontoret efterfrågar dock mer konkret stadsövergripande stöd i form av stödmaterial för hur arbetet mot otillåten påverkan kan bedrivas på ett effektivt sätt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår trafikkontoret att trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till programförslagets innehåll. Programmet är omfattande till innehåll och har gott om exempel på det arbete som sker idag, både inom staden och i samarbete med andra. Förvaltningen konstaterar vidare att Trygghetsprogrammet 2024 – 2027 har reviderats och att förvaltningens synpunkter tagits i beaktan. Den nya versionen kommer bli ett bra stöd för stadens samtliga förvaltningar och bolag.

När det gäller programförslagets sakliga innehåll vill förvaltningen belysa flera positiva delar. Barnperspektivet, funktionshinderperspektivet och hbtqi- perspektivet lyfts fram tydligt, både inom programmets prioriterade områden och som helhet, vilket är mycket positivt. Skolans roll betonas både i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet innehåller också en gemensam begreppsram, vilket förvaltningen ser som en viktig grund för samverkan inom och utanför staden.

Skolan ska vara en trygg och säker plats för alla elever och all personal. Några områden som kan belysas tydligare är elevers delaktighet i det trygghetsskapande arbetet, arbetet kring våldsprevention genom ”MVP (Mentorer i våldsprevention)” och ”Agera tillsammans” och vikten av ett långsiktigt arbete för en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för elever och personal. En fungerande skolgång är en viktig grundläggande skyddsfaktor för att förebygga brottslighet.

Förvaltningen anser också att det är av största vikt att inte använda ord som kan stigmatisera områden för de som lever och bor där. Ord påverkar oss och kan skapa barriärer mellan stadens invånare och kommunala tjänstepersoner. Därför bör inte staden använda begrepp som utsatt område och särskilt utsatt område i sitt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Utsatta områden och särskilt utsatta områden är en terminologi som Polisen tagit fram och använder i sitt arbete.

Förvaltningen ställer sig positiv till att Trygghetsprogrammet lyfter stadens gemensamma arbete mot välfärdsbrott och otillåten påverkan. Förvaltningen anser dock att avsnitten ”Ett systematiskt arbete mot välfärdsbrott är avgörande för en stark demokrati och Förebygga otillåten påverkan” bör flyttas in under rubriken ”Hur staden arbetar brottsförebyggande och trygghetsskapande”.

I förslaget till Trygghetsprogrammet står det att Den öppna förskolan, förskolan och grundskolan är betydelsefulla aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Här bör även gymnasieskolan och anpassad grund- och gymnasieskola inkluderas.

Det upphandlade trygghets- och kommunikationstjänsten ”Cosafe” används i alla stadens skolor för att snabbt larma och kommunicera internt vid allvarliga och oönskade händelser, såsom vid brand, hot och inrymning (PDV, Pågående dödligt våld). Här kan verksamheter från olika bolag och förvaltningar koppla ihop sig med varandra för att ytterligare öka trygghets- och säkerhetsarbetet. Förvaltningen anser att det vore en fördel om staden tog ett mer samlat grepp kring hur verktyg som ”Cosafe” kan användas av fler verksamheter inom staden. Utöver möjligheten att larma internt har ”Cosafe” flera andra verktyg som stärker och förenklar trygghets- och säkerhetsarbetet på verksamheten, både förebyggande och i efterarbetet när en incident inträffat.

Förvaltningens uppdrag inom trygghets- och säkerhetsfrågor är omfattande och diversifierat, och handlar om vitt skilda frågor som det systematiska brandskyddsarbetet, narkotikaprevention, värdegrundsarbete och samverkan med socialtjänst. Arbetet med samordning och stöd till skolorna är idag fördelat på flera olika roller och avdelningar.

En betydande del av Stockholms elever går i fristående skolor. Programmet saknar beskrivning kring vad som gäller för dess verksamhet, såväl avseende programmets sakinnehåll som frågor kring samverkan mellan exempelvis socialtjänsten och enskilda huvudmän. I grundskolan går nu närmare 26 300 stockholms elever i fristående skolor, cirka 24 %, och i gymnasieskolan 14 400 stockholms elever, cirka 50 %. Förvaltningen erbjuder i dag vissa utbildningsinsatser även för fristående

skolor, exempelvis inom området våldsbejakande extremism. Förvaltningen menar att staden, främst genom stadsdelarnas socialtjänst, bör ta initiativ till fördjupande samarbeten med fristående skolor kring trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Konsekvenser för jämställdhet och för barn och barns rättigheter

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2023 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD), Hugo Laigar och Anette Hellström (M) och Thomas Wihlman (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads trygghetsprogram är kanske ett av stadens just nu viktigaste program. I skrivande stund har det hittills i år inträffat 108 skjutningar med 25 dödsoffer och 35 skadade enbart inom polisområde Stockholm. Att stoppa nyrekrytering av kriminella och möjligheter att tillskansa sig medel genom brottslig verksamhet är en ödesfråga för Stockholms stad och Sverige. Kommunernas insatser för att stoppa nyrekrytering och förebygga brott kan därför inte nog understrykas. Därför faller det sig också naturligt att trygghetsprogramets tyngdpunkt ligger i åtgärder för familjer och yngre åldersgrupper.

Inte desto mindre saknar äldreförvaltningen beskrivningar av åtgärder för att förhindra brott mot äldre som är en stor och växande grupp stockholmare. Brottsförebyggande rådet, BRÅ, skriver bland annat att äldre är särskilt sårbara för vissa brott, där gärningspersoner utnyttjar såväl fysisk svaghet som bristande digitala kunskaper. Äldreförvaltningen kan utifrån sitt arbete bekräfta den bilden.

Bedrägerierna är ofta svårupptäckta då äldre som utsatts skäms för att de lurats och därför avhåller sig från att anmäla. Anmälda brott kan vara svårutredda. Risken för att åka fast är alltså liten samtidigt som brottsvinsterna är stora vilket ökar risken för att fler äldre utsätts. En utmaning med bland annat bedrägerier är också att förövarna antingen snabbt byter geografiskt område (i de fall man söker upp äldre i deras hem) alternativt inte alls är beroende av att vara i närheten av den äldre då brottet genomförs via telefon och internet.

Här ser äldreförvaltningen en risk för felaktiga prioriteringar då de metoder som trygghetsprogrammet utgår från bygger på plats och miljö, snarare än att utgå från det potentiella brottsoffret. Genom att avgränsa kartläggningar till mindre geografiska delar riskerar stora delar av den snabbrorliga och geografiskt överskridande kriminella aktiviteten att gå under radarn. Statistiken kan så att säga lura ögat vilket gör att brott med mindre allvarlighetsgrad men som begås i större mängd prioriteras framför exempelvis bedrägeribrott.

Ett sätt att motverka detta är att tillvarata äldres synpunkter om den upplevda otryggheten där bedrägerier utgör ett växande problem. I det förebyggande arbetet bör därför äldres synpunkter tydligare få plats. Detta kan ske genom i samverkan med de lokala pensionärsråden, genom trygghetsvandringar på tider som passar äldre och att anpassa trygghetsvandringen utifrån den äldres förutsättningar. Kanske genom att låta äldre berätta om vad de upplever som otryggt?

Välfärdsbrott

Äldreförvaltningen ser mycket positivt på att åtgärder mot välfärdsbrott lyfts fram i trygghetsprogrammet. Välfärdsbrott drabbar både enskilda med insatser inom bland annat äldreomsorgen och de företag och andra aktörer som följer lagar, regler och avtal vilket på sikt påverkar trovärdigheten för hela samhällssystemet. Stockholms stad och äldreförvaltningen arbetar idag organiserat och målinriktat mot välfärdsbrottslighet men det går inte nog att påpeka vikten av samverkan och informationsutbyte också med andra myndigheter, för att täppa igen luckor och öka möjligheten att upptäcka oegentligheter.

Trygghetsprogrammet tydliggör att facknämnderna ska bidra med kunskap och resurser till stadsdelsnämnderna när detta är påkallat. Som ett led i detta och utifrån givna budgetuppdrag kommer äldreförvaltningen under 2024 att eftersöka och sammanställa fungerande åtgärder i ett försök att göra stadens brottsförebyggande arbete riktat till äldre mer effektivt och samordnat. En hypotes är att det krävs strukturerade och uthålliga informationsinsatser riktade till äldre för att förebygga bedrägerier. Äldreförvaltningen är också mycket engagerad i att förebygga välfärdsbrott och arbetar aktivt med avtalsuppföljning och kontroller. Också här behövs ständig utveckling och mycket samarbete och samverkan. I detta arbete utgör trygghetsprogrammet en viktig grund.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2023 följande.

Som svar på remissen överlämnar överförmyndarnämnden förvaltningens tjänsteutlåtande.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Överförmyndarnämnden är positiv till att det utformas ett styrdokument för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet inom staden. Få samhällsproblem är lika demokrati- och systemhotande som otrygghet och brottslighet. Det gör att arbetet måste prioriteras högt inom staden och att de insatser som genomförs måste ge ett faktiskt resultat. Konsekvenserna av att staden misslyckas med sitt uppdrag att skapa trygghet och motverka brott är allvarliga, i vissa fall förödande. Både för de drabbade individerna men även för samhället i stort. Nämnden vill särskilt lyfta fram några aspekter av både programmet och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i sin helhet, som nämnden tycker är extra viktiga att belysa. Dessa redogörs för här nedan.

Överförmyndarnämnden har en nyckelroll i att skapa trygghet och motverka brott.

Överförmyndarnämnden är en tillsynsmyndighet över stadens ställföreträdare. En ställföreträdarens roll är att företräda den som på grund av sin psykiska ohälsa eller omyndighet saknar förmåga att företräda sig själv. Uppdraget avser både att bevaka personens rätt, förvalta dess egendom och sörja för dess person utifrån omfattningen på det specifika förordnandet. De stockholmare som har en ställföreträdare är ofta beroende av samhället och människor i sin närhet för att hävda sin rätt och bevaka sina intressen. Samtidigt kan dessa personer äga och förfoga över stora tillgångar och inkomster. Den sammantagna förmögenheten som överförmyndarnämndens huvudmän äger uppgår till miljardbelopp. Det ligger i sakens natur att den person som är i behov av en ställföreträdare befinner sig i en mycket utsatt situation. Företag och personer med oärliga avsikter dras därför till målgruppen. Huvudmän riskerar att både själva bli utsatta för brott, men även att användas som ett led i en mera omfattande och organiserad brottslighet så som bedrägerier gentemot Försäkringskassan eller i olika bolagsrelaterade sammanhang.

Överförmyndarnämnden har en nyckelroll i att skapa trygghet för dessa personer och motverka brott. Det handlar både om att säkerställa att personer som är i behov av en ställföreträdare får det, och att de får det i tid, för att förhindra att de utnyttjas. Det handlar även om att uppmärksamma eventuella oegentligheter i hur en ställföreträdare utför sitt uppdrag och agera på dessa uppgifter. Ställföreträdarskapet är ett ideellt uppdrag och faller därför utanför många etablerade skyddsnet i samhället som arbetsgivaransvar och försäkringar. Kompensation för eventuella oegentligheter som skett inom uppdraget regleras med civilrättslig lagstiftning mellan parterna som privatpersoner eller som skadestånd i samband med brott. Med hänsyn till en huvudmans oförmåga att företräda sig själv är personen ofta helt utlämnad till nämndens förmåga att hitta eventuella oegentligheter, polisanmäla brott och förordna en ny ställföreträdare som kan hjälpa till att driva eventuella ersättningskrav. Det är därför mycket viktigt att nämnden får tillräckliga förutsättningar för att kunna genomföra sitt uppdrag på ett tillfredställande sätt.

Överförmyndarnämnden kommer behöva hjälp med att möta de stora utmaningar som morgondagens brottslighet innebär.

Historiskt sett är nämndens uppfattning att oegentligheter och brott som uppmärksammas inom ett ställföreträdaruppdrag har begåtts av enskilda individer och som isolerade händelser. Flera huvudmän med samma ställföreträdare kan visserligen ha berörts men sällan som en del av en mer omfattande eller organiserad brottslighet. I takt med att brottsligheten i samhället blir mer organiserad, professionell och avancerad känner nämnden en oro för att verksamhetens kunskaper och kapacitet inte kommer att räcka till. Nämnden kommer behöva hjälp att möta de stora utmaningar som morgondagens brottslighet innebär. Information, utbildning och samverkan inom staden är avgörande för att hitta och motverka den organiserade brottsligheten. Som en relativt liten facknämnd har överförmyndarnämnden inte resurser för att genomföra sådana åtgärder på egen hand. Nämnden behöver draghjälp från central nivå avseende specialistkunskaper, utbildning samt samverkan med andra aktörer.

Den centrala vägledningen av trygghetsprogrammet borde öka och uppföljningen konkretiseras och förtydligas.

Nämnden upplever att det idag är mycket upp till varje enskild nämnd och bolag att avgöra om olika centrala program efterlevs och hanteras på rätt sätt inom den egna verksamheten. Det kan ibland vara utmanande att veta om man tolkat ett program på rätt sätt eller om man arbetar med programmet på det tilltänkta och mest lämpliga sättet. Det vore önskvärt om nämnden i sin ordinarie verksamhetsplanering kunde få mer stöd och återkoppling från centralt håll. Nämnden tror att en förutsättning för att stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara effektivt, enhetligt och ge resultat är att arbetet också följs upp på central nivå med en tydlig återkoppling. Det kan även finnas effektiviseringar och förbättringar att göra genom att ta lärdom och återanvända metoder och koncept från andra aktörer inom staden. En förutsättning för det är dock att dessa har kommit till nämndens kännedom. Även här behöver nämnden hjälp från centralt håll. Det är orimligt att förvänta sig att varje enskild nämnd ska kunna ha en sådan omvärldsbevakning. Nämnden upplever idag att man saknar tillräcklig vägledning, uppföljning och återkoppling från centralt håll. Det vore önskvärt om det kunde förtydligas hur detta arbete följs upp på central nivå och om uppföljningen kunde resultera i en återkoppling med förslag på förbättringar så att verksamheterna får förutsättningar för att utvecklas i sitt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Det kvalitativa arbetet behöver ges företräde framför det kvantitativa.

Inom staden finns en mängd beslutande program och riktlinjer. Det gäller både olika områden men även inom samma område. Som nämnts ovan är nämnden positiv till trygghetsprogrammet. Det behöver finnas ett styrdokument som staden kan samlas runt och utgå ifrån i sitt enskilda, samt gemensamma, arbete. Som trygghetsprogrammet dock själv beskriver finns det en uppsjö av ytterligare styrdokument bara inom stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Arbetet ska sedan bedrivas på olika nivåer och enligt specificerade strukturer som involverar en till flera aktörer med mycket kontakt och samverkan. Ett aktivt arbete

med att skapa trygghet och motverka brott inom staden behöver ske och är mycket viktigt. På samma sätt är stadens arbete avseende andra frågor så som funktionshinderfrågor eller jämställdhetsfrågor mycket viktigt. För en liten facknämnd som överförmyndarnämnden innebär dock mängden program, styrdokument, riktlinjer processer och metoder stora utmaningar. Nämnden saknar resurser för att kunna förhålla sig till alla olika dokument och det blir lätt att viktiga frågor drunknar i den omfattande pappersexercis som alla dessa program och styrdokument innebär för nämnden. Nämndens önskemål är att staden ser över sina olika program och styrdokument och försöker minimera och slå ihop frågor där detta är möjligt. Arbetet med trygghetsskapande och brottsförebyggande frågor, så som andra viktiga frågor inom staden, bör bedrivas fokuserat och kärnfullt. Det kvalitativa arbetet behöver ges företräde framför det kvantitativa arbetet. Metoder och processer ska vara ett hjälpande verktyg för att bedriva arbetet, inte addera onödig administration som inte är värdeskapande för resultatet. Hellre få åtgärder som faktiskt genomförs och ger resultat än en uppsjö av olika program, styrdokument, processer, metoder, aktiviteter och indikatorer som inte kan genomföras på ett fokuserat sätt för att mängden är för omfattande och metoderna för tungrodda.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Findel Madison (SD), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till reviderat rygghetsprogram 2024-2027.

Förvaltningen anser att trygghetsprogrammet tydliggör inriktning för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och ansvarsfördelning för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Vidare tydliggörs trygghetsfrågornas komplexitet, konsekvenser och utmaningar. Programmet ger en god struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp. Det är även positivt att programmet tydliggör att det finns en mängd andra beslutade program, riktlinjer och stödmaterial som på en mer detaljerad nivå beskriver delar av arbetet.

Trygghetsprogrammet sätter ramarna för stadens gemensamma brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och vägleder verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete med stockholmarnas bästa i fokus. Förvaltningen vill särskilt betona vikten av samverkan mellan stadens förvaltningar, men också med polis, region, fastighetsägare, företag och civilsamhälle. För att samverkan ska fungera är det viktigt att varje enskild

verksamhet och medarbetare har kännedom om sin roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet och hur den egna insatsen bidrar till resultat i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Förvaltningen delar uppfattningen om att kommunikation är ett viktigt verktyg i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Vidare ser förvaltningen positivt på att kommunikation förs fram som ett verktyg för att öka tryggheten eftersom kännedom stadens arbete kan öka tillit hos medborgarna. Kommunikationen bör fortsätta utvecklas för att bidra till en ökad känsla av trygghet och delaktighet hos stockholmarna.

Vidare är det positivt att uppföljningen av trygghetsarbetet fortsatt föreslås ske inom ramen för ordinarie lednings- och styrningsprocesser. Detta bidrar till att frågorna fortsätter vara prioriterade.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på förslaget till revideringen av trygghetsprogrammet samt att det är förankrat till den nya lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar. Förslagen som framförs under respektive fokusområden är arbete som inte är främmande för stadsdelsförvaltningen och hur arbetet sker idag. Programmet möjliggör att arbetet och metoderna förankras i en målbild kring vad som ska uppnås över tid.

Stadsdelsförvaltningen ser en risk med att trygghetsprogrammet lyfter att platssamverkan ska pågå i samtliga stadsdelsområden. Platssamverkan är en samarbetsform som fungerar bra i områden med många aktörer som kan bidra till ökad trygghet kring en geografiskt avgränsad plats. Förvaltningen har idag tolv stadsdelsområden och bedömer att det inte skulle vara fruktsamt eller ekonomiskt försvarbart att initiera platssamverkan på samtliga platser. Förvaltningen bedömer att de medel staden avsätter för platssamverkan gör större nytta om de kan riktas till de områden som stadsdelsförvaltningen bedömer är i behov av en platssamverkan.

Förvaltningen ställer sig positiva till att otillåten påverkan och välfärdsbrottslighet inkluderas i programmets fokusområde förebyggande arbete. Det tillsammans med mycket annat skapar en tydlig koppling till den övergripande samverkansöverenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till Stockholms stads trygghetsprogram 2024–2027.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till reviderat trygghetsprogram och de förtydliganden som görs med anledning av den nya lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar. Vi noterar att vi redan arbetar i linje med hur det reviderade trygghetsprogrammet beskriver trygghetsarbetet.

Vi vill betona vikten av arbetet med att minska segregationen i stadens samtliga stadsdelar som en avgörande förebyggande faktor mot otrygghet – det vill säga inte bara i utpekade fokusområden. I detta sammanhang är blandade upplåtelseformer på kvartersnivå långsiktigt det mest avgörande och det som vi bedömer har störst strukturell påverkan.

Förvaltningen är tveksam till behovet av platssamverkan i alla stadsdelsområden. Platssamverkan är en samarbetsform som lämpar sig bra där behoven är stora inom en begränsad geografisk yta och där det finns ett flertal fastighetsägare att samverka med. Förvaltningen bedömer att de medel staden avsätter till platssamverkan skulle göra större nytta om de fick användas mer fritt till trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete istället för att vara låsta till en specifik metod.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Runar Finnman (SD), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Lolita Lovén Johnsen (KD), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser det som positivt att Stockholms stad har ett väl genomarbetat Trygghetsprogram som sammanlänkas med stadens säkerhetsprogram och andra av staden beslutade styrdokument. Det är av vikt att trygghetsprogrammet tydliggör att det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet behöver utgå från ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt som utmynnar i effektiva insatser kopplade till aktuella problem, att grundläggande lägesbilder på central och lokal nivå tas fram där lokala lägesbilder utgår från det lokala behovet i olika nämnder och bolagsstyrelser.

Den tydliga ansvarsfördelning mellan central och lokal nivå som beskrivs i programmet är en förutsättning för att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska fungera effektivt och samordnat. Det är av vikt att kommunstyrelsen på central nivå har ett övergripande ansvar och erbjuder kompetensutveckling, stöd och förser nämnder och bolagsstyrelser med sammanställd statistik samt lägesbilder på både kort och lång sikt, allt för att det lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska kunna utvecklas på bästa möjliga sätt. Förvaltningen ser att det finns behov av att fortsätta att utveckla samverkan inom staden och med externa aktörer när det gäller stadsövergripande frågor kopplade till trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, detta inte minst mot bakgrund av antalet sprängningar och skjutningar i staden och för att förebygga att barn och unga inte involveras i nätvekskriminalitet.

Förvaltningen delar uppfattningen att kommunikation är ett viktigt verktyg i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet som fortsatt behöver utvecklas. För att öka tryggheten kan kommunikationen av korrekta fakta och stadens och stadsdelsområdenas åtgärder bidra till en ökad tillit och känsla av trygghet samt till att bibehålla och öka stockholmarnas delaktighet och förtroende för staden.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till stadens förslag till Trygghetsprogram 2024-2027.

Trygghetsprogrammet sätter ramarna för stadens gemensamma brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och beskriver processen för samverkan samt de områden inom staden som är mest aktuella. Programmet vägleder stadens verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och

trygghetsskapande arbete för stockholmarnas bästa i fokus. Trygghetsprogrammet visar vilka riktningar som är prioriterade samt vilka fokusområden som råder. Arbetet med att öka tryggheten för de som bor, besöker och verkar i Stockholms stad behöver anpassas utifrån lokala lägesbilder och arbetas med tvärssektoriellt inom respektive stadsdel.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ghazal Saberian (SD), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Inledning

Förvaltningen anser att stadens reviderade trygghetsprogram ger en struktur för ett systematiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Förvaltningen instämmer i vikten av att långsiktigt minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet för att nå målet att staden inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden år 2025.

Förvaltningen ställer sig positiv till att arbetet ska utgå från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, barnperspektiv, funktionshinderperspektiv, HBTQI-perspektiv samt äldreperspektiv. Förvaltningen efterfrågar dock specifika kopplingar till dessa perspektiv, i synnerhet jämställdhet och HBTQI.

Förvaltningen noterar att begreppet trygghetsvandring används i trygghetsprogrammet. Förvaltningen använder istället begreppet trygghetsinventering då inventering bedöms ge en mer korrekt beskrivning av vad som sker jämfört trygghetsvandring, som skulle kunna förväxlas med exempelvis nattvandring.

Uppdrag och ansvar

Under avsnittet om chefers ansvar efterfrågar förvaltningen konkreta exempel på hur chefers ansvar kan tillämpas i praktiken för att underlätta implementeringen av programmet.

Struktur för arbetet

Förvaltningen anser att strukturen för det brottsförebyggande arbetet beskrivs på ett tydligt sätt. Under steg 2 listas ”data från Tyck-till appen” som ett underlag till den lokala lägesbilden. Förvaltningen anser att data från Tyck-till appen ger värdefull

information i det trygghetsskapande arbetet och ställer sig positiv till att dessa uppgifter blir tillgängliga, något som inte tidigare varit fallet.

Förvaltningen efterfrågar en länk eller referens till den lista på metoder som Socialstyrelsen har tagit fram i samverkan med Polismyndigheten och Skolverket som nämns under steg 4.

Kommunikation

Att kommunikation lyfts fram som en viktig del av det trygghetsskapande arbetet ser förvaltningen som positivt. Förvaltningen ser behov av en samordnad dialog med stadsledningskontoret kring hur stadens externa kommunikation och kommunikativa verktyg kan utvecklas för att ge invånarna relevant information om lokala trygghetsskapande insatser.

Fokusområden för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Förvaltningen ställer sig positiv till att otillåten påverkan och välfärdsbrott inkluderas i trygghetsprogrammet. Förvaltningen instämmer i att informationsdelning och kommunikation mellan nämnder och bolagsstyrelser är viktig för att upptäcka och åtgärda välfärdsbrott.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande med följande tillägg.
2. Stadsdelsnämnden instämmer i de synpunkter som pensionärsrådet framför i protokoll från sitt sammanträde 23 oktober 2023: "Pensionärsrådet saknar förvaltningens äldreperspektiv i sina synpunkter och förslag. Dessutom saknar vi helt äldreperspektivet i Stockholms stads Trygghetsprogram. Vi saknar hänvisning till dokumentet Äldrevänlig Stad. Vi ställer oss också frågande till varför inte Kommunstyrelsen haft Äldreförvaltningen som remissinstans.

Reservation av Henrik Sjölander m.fl. (M) och Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till trygghetsprogrammet. Det nya trygghetsprogrammet innehåller inga större förändringar mot tidigare trygghetsprogram och stadsdelsförvaltningen har redan utarbetat arbetssätt och samverkansforum som går i linje med det som beskrivs i trygghetsprogrammet. Det pågår också ett utvecklingsarbete i de olika trygghetsforum som stadsdelen bedriver.

Utifrån den nya lagen om kommuners ansvar för förebyggande arbete framgår att kartläggning av brottsligheten och en åtgärdsplan utifrån det ska genomföras. Stadsdelsförvaltningen arbetar redan med detta men det framgår också att en analys

av kartläggningen ska göras. I Trygghetsprogrammet benämns det som orsaksanalys och stadsdelsförvaltningen anser att det är en bra utveckling. Det handlar om att försöka förstå varför ett problem uppstår och analysera vilka tänkbara faktorer som kan leda till att ett brott sker vid en viss tid vid en viss plats. Med utgångspunkt i orsaksanalysens resultat kan riktade och effektiva aktiviteter och åtgärder genomföras som är kopplade till orsakerna till problemen.

Jämställdhetsanalys

Trygghetsprogrammet ska säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Stadsdelen menar att det är viktigt att följa skillnaderna mellan kön i hur man upplever trygghet. Detta görs genom mätningar och riktade insatser sätts in utifrån dess resultat. Forskning visar att det finns en kraftig snedfördelning av våldsbrottsligheten och att en mycket liten andel unga män står för majoriteten av våldsbrotten. Dessutom sjunker debutåldern för grova våldsbrott. För staden är det därför viktigt att rätt riktade insatser finns tillgängliga för att nå denna grupp.

Barnrättsperspektiv

Barnets bästa ska alltid beaktas i beslut och åtgärder som rör barnet. Av artikel 33 i barnkonventionen framgår att barn ska skyddas mot droger. Detta ska ske genom att alla lämpliga åtgärder vidtas, inklusive lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika. Området runt Fridhemsplan är en öppen drogscen och stadsdelsförvaltningen vidtar därför åtgärder genom att prova platsaktivering i ett trygghetsfrämjande syfte. Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att innehållet i trygghetsprogrammet syftar till barnets bästa genom åtgärder för att skapa trygghet på olika sätt.

Tillgänglighet och delaktighet

Trygghetsprogrammet ska säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett funktionshinderperspektiv.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnéa Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiva till förslaget om Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027, KS2023/739.

Förvaltningen anser att trygghetsprogrammet 2024-2027 är ett heltäckande program som tar upp det mesta inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Det nya trygghetsprogrammet är i grunden den samma som tidigare men har utvecklats med ytterligare fler brottsförebyggande områden och metoder. Förslaget av Stockholms stads trygghetsprogram

2024-2027 är en tydlig vägledning med konkreta beskrivningar på hur det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas och genomföras.

Ett av de brottsförebyggande områdena som tillkommit är arbetet med att motverka välfärdsbrott. Förvaltningen är positiv till tillägget och att programmet ger en tydlig beskrivning på hur man kan förebygga, upptäcka och åtgärda välfärdsbrott.

I det nya trygghetsprogrammet nämns kommunikationsfunktionen som en viktig del i det trygghetsskapande arbetet, vilket förvaltningen tycker är bra. Det är viktigt att våra insatser kommuniceras till invånarna för ökad tillit och förtroende.

Förtroendet för Stockholms stad som aktör påverkar tryggheten hos invånare och de som bor och vistas i staden. Förvaltningen vill vidare lyfta att Stockholms stad är en viktig aktör i spridning av korrekt information för att minska effekterna av desinformation.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget som samlar inriktningen av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i ett stadsövergripande styrdokument.

Utgångspunkten för förvaltningens trygghets- och brottsförebyggande arbete är situationell- och social prevention. Trygghetsvandringar bidrar till ökad trygghet genom riktade insatser och åtgärder baserade på invånarnas behov och önskemål samt gemensam dialog med berörda aktörer. Den lokala samverkansöverenskommelsen med Polisen, utbildningsförvaltningen och trafikkontoret ligger till grund för planering av gemensamma insatser riktade mot vissa platser och målgrupper.

Under avsnittet Uppdrag och ansvar framgår det att samtliga nämnder och bolagsstyrelser utifrån sina respektive ansvarsområden ska utforma, vidta och följa upp åtgärder för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och

företagare. Under stycket Samverkan framgår att det är av största vikt att det finns en väl fungerande samverkan i det dagliga arbetet, både internt och externt med relevanta aktörer. Förvaltningen anser att samarbetet mellan olika nämnder och bolag i staden kan stärkas i de fall då en fråga berör flera aktörer och behöver adresseras gemensamt. Utöver de olika samverkansforum som nämns i programmet anser förvaltningen att ett stadsgemensamt skyndsamt agerande när en fråga uppstår är nödvändig och något som kan vara en utmaning idag.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Alice Vestlin (C) och Conny Gabrielsson (L), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att trygghetsprogrammet tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och att det ska råda en samsyn om syfte och mål med arbetet. Programmet ger en struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp.

Stadsdelsnämndsområdet har liksom flera andra områden i staden utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området med bland annat skjutningar och sprängningar. Öppen narkotikahandel med försäljning och bruk av narkotika skapar otrygghet för de som bor och vistas i området. Skadegörelse, ordningsstörningar och nedskräpning är andra exempel på faktorer som bidrar till upplevelsen av otrygghet i den offentliga miljön.

Att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet är en central och prioriterad fråga för förvaltningen liksom arbetet med platssamverkan och platsaktivering. Ett samordnat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete handlar om allt från tidiga förebyggande insatser, riktade insatser med fokus på brottsituationer, brottsutsatta och/eller gärningspersoner, utforma en tillgänglig och välskött offentlig miljö, samarbeta med civilsamhället och att skapa tillit till samhällets funktioner.

Exempel på ett nära sammankopplat styrdokument är samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm. Överenskommelsen fastställer hur samverkan ska ske mellan organisationerna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, i linje med metoder, arbetssätt och ramverk i trygghetsprogrammet.

Åtgärder som genomförs i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska ge effekt på aktuellt problem och utgå från ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt. Förvaltningen gör årligen en lokal lägesbild i samverkan med polisen för att kunna genomföra orsaksanalyser som leder till väl avvägda åtgärder. Utifrån förvaltningens ansvarsområden utformas, vidtas och följs åtgärder upp för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företag.

Jämställdhetsanalys

Stockholms stads trygghetsprogram ska säkerställa att arbetet genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Otrygghet och risken att utsättas för brott varierar mellan olika delar av staden, tid på dygnet och vem du är. Kön är en faktor som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. Stadens mätningar gällande otrygghet och brottslighet som till exempel Trygghetsmätningen, Stockholmsenkäten och Medborgarundersökningen redovisar resultat könsuppdelat. Data används vid kartläggning i lokala lägesbilder och utgör en del av det underlag som styr prioriteringar och åtgärder.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

- 1 Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Att därutöver framföra:

Vad händer under tiden när vi bygger och bygger om? Frågan lyfts i programmet utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. Det är både viktigt och bra men vi vill se ett bredare perspektiv. Trygghet är mer än brottsförebyggande.

24 juni 2013 spelades sista matchen på Söderstadion. Kort därefter revs den. Sedan dess har platsen varit öde. Det är många matcher som aldrig blivit spelade. Fatbursparken är en av Södermalms viktigaste parker. Det har också varit en till stora delar övergiven plats i över tio år, undantaget några försök till platsaktivering. Det har bidragit till att det regionala stråk som går från Stockholms Södra till Medborgarplatsen blivit otryggare och mindre trevligt. Ett liknade exempel, i mindre format, är SL:s lokaler på Hornsbruksgatan. De har varit tomma i mer än 15 år. Vi har fått en förfallen yta, en övergiven plats som i perioder blivit ett tillhåll.

I förslaget till trygghetsprogram står att det är ”viktigt att stadens fysiska utveckling innefattar ett brottsförebyggande perspektiv, från planering till genomförande, och att arbetet sker i samverkan med berörda nämnder, bolagsstyrelser och samverkansaktörer.”

Vi tror inte det räcker för att få till trygga och trevliga stadsmiljöer. Ska vi lyckas med det måste vi också fokusera på trivsel, hållbarhet och vikten av en levande stad.

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C), Johan Lisspers (L) och Jonas Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Martin Westmont (SD), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Erik Ehre (KD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det reviderade trygghetsprogrammet. Staden har fortsatt stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området och trygghetsprogrammet utgör en viktig del för att motverka detta genom att skapa förutsättningar för ett systematiskt brottsförebyggande arbete med ett omfattande preventivt socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet är utifrån rådande läge med ökat antal skjutningar och sprängningar en central fråga för staden. Trygghetsprogrammet utgör en viktig nyckel för att motverka detta.

Trygghetsprogrammet redogör på ett tydligt sätt för strukturen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från kraven som ställs i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Det är också bra att kopplingen till andra viktiga styrdokument lyfts fram i programmet såsom stadens säkerhetsprogram med inriktning för krisberedskap, civilt försvar, säkerhetsskydd, informationssäkerhet och olycksförebyggande arbete eftersom trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och arbetet sker parallellt. Även samverkansöverenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm som beskriver riktning, mål och prioriteringar med det gemensamma brottsförebyggande arbetet är ett nära sammankopplat styrdokument. Överenskommelsen fastställer hur samverkan ska ske mellan organisationerna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, i linje med metoder, arbetssätt och ramverk i trygghetsprogrammet.

Programmet lyfter de utmaningar som finns i samhället kopplat till utsatthet för brott och den minskade tryggheten och ligger bra i linje med det arbete som förvaltningen bedriver. Trygghetsfrågorna har hög prioritet inom förvaltningen/stadsdelsområdet och arbetet sker i samverkan med andra nämnder och bolag inom staden samt med externa aktörer som polis, region, fastighetsägare, företag och civilsamhälle. En väl fungerande samverkan är av största vikt i det dagliga trygghetsarbetet och det lyfts fram på ett bra sätt i programmet.

Det är positivt att arbetet mot välfärdsbrott och otillåten påverkan har inkluderats under fokusområdet förebyggande arbete. Detta är ett aktuellt och viktigt område och förvaltningen prioriterar insatser, exempelvis utökad kontroll i handläggningsprocessen för föreningsbidrag, för att försöka förebygga och motverka välfärdsbrott.

Förvaltningen ser vidare positivt på att kommunikation förs fram som en metod för att öka tryggheten eftersom kännedom om stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ökar tilliten hos medborgarna. Bland annat lyfter programmet att all kommunikation ska sträva efter att bygga förtroendefulla relationer med stockholmarna, att staden alltid ska vara tydlig som avsändare och att den information som förmedlas alltid ska vara korrekt, saklig och aktuell.

Avslutningsvis anser förvaltningen att det är bra att trygghetsarbetet fortsatt ska integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsprocess och att uppföljning ska genomföras inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget. Detta bidrar till att frågorna fortsätter vara prioriterade.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 5 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen anser att stadens nya trygghetsprogram för perioden 2024 -2027 utgår från relevanta och viktiga fokusområden. Programmet, som behåller sina fyra fokusområden från nuvarande program (2020-2023) lyfter fortsatt fram vikten av förebyggande insatser för att nå målet om en ökad trygghet i staden. Tidiga och riktade insatser ska upptäcka och förhindra en negativ utveckling hos barn och unga, där en fungerande skolgång lyfts fram som en särskilt viktig faktor för att minska risken för utanförskap, psykisk ohälsa och kriminalitet. Koncernledningen och bolagen delar denna inriktning och anser att det beskrivs väl i programmet.

Under fokusområdet förebyggande arbete har arbetet med att motverka välfärdsbrott tillkommit, vilket koncernledningen ser som positivt då dessa brott ökar i samhället och det är därför motiverat att det lyfts fram särskilt. Flera bolag inom koncernen arbetar med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och närliggande områden, exempelvis brott och fusk med föreningsstöd samt avfallsbrottslighet. Uppföljning, samverkan och utvärdering av genomförda åtgärder och metoder behöver fortsätta inom detta område.

Programmet beskriver vikten av att arbeta vidare med och genomföra insatser inom stadsutveckling och stadens offentliga miljö ur ett brottsförebyggande och trygghetsskapande syfte. Bolagen inom koncernen bidrar inom sina ansvarsområden med kunskaper och resurser och det är av stor vikt med ett fortlöpande arbete inom dessa områden för att minska antalet brott och utveckla staden till en levande, tilltalande och trygg stad för boende, besökare och stadens företagare.

Att arbeta kunskapsbaserat och samordnat är prioriterat för att lyckas med att skapa en tryggare stad. Samordning ska ske både inom och mellan bolagsstyrelser och nämnder likväl som med externa aktörer som Polisregion Stockholm, Region

Stockholm, näringsliv och civilsamhälle. Arbetet ska utgå från de lokala lägesbilderna med åtgärdsplaner samt följa upp arbetet som en del i den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål. Koncernledningen anser att frågan om styrning, uppföljning och samverkansprocessens delar kan vidareutvecklas, för att säkerställa att rätt åtgärder och insatser genomförs och att de ger önskat resultat och bidrar till att förebygga brott och bidra till en ökad trygghet. Det hade även varit önskvärt med en tydligare koppling mellan programmet och den uppföljning som görs inom ramen för kommunfullmäktiges budget, för att tydliggöra resultatet av programmets inriktning och fokusområden.

För kompletterande och mer utförliga synpunkter kring remissen hänvisar koncernledningen till dotterbolagens remissvar.

Underremisser

AB Stockholms hems remissvar har i huvudsak följande lydelse

Bolaget ansvarar för åtgärder inom sitt verksamhetsområde och ska bidra med kunskap och resurser till stadsdelsnämndernas arbete när detta är påkallat. Utöver detta utformas och vidtas åtgärder löpande, brottsförebyggande såväl som att öka tryggheten hos de boende.

Svenska Bostäder AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

Svenska Bostäder arbetar löpande med åtgärder som dels syftar till att vara brottsförebyggande men även till att öka tryggheten hos de boende. Bolaget har sedan tidigare arbetssätt och organisation för att omhänderta och arbeta enligt Stockholms stads trygghetsprogram. Bolaget tycker att det är bra att ansvar och förväntningar tydliggörs.

Familjebostäder AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

Familjebostäder ser positivt på förslaget till stadens trygghetsprogram för 2024-2027 och att ansvar och förväntningar tydliggörs. Bolaget bedriver ett kontinuerligt och systematiskt trygghetsarbete, som syftar till att stärka trygghet och trivsel i bostadsområdena.

SISAB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

Sammanfattningsvis välkomnar SISAB det reviderade trygghetsprogrammet och bedömer att detta kommer bidra till ett större fokus på det förebyggande arbetet. Bolaget vill gärna se ett förtydligande kring samverkansprocessens olika delar, framförallt plan för uppföljning och ansvar för detta samt att samverkansprocessen även bör innehålla utvärdering. Detta är av stor vikt då erfarenheter och kunskaper är viktiga för ett framtida arbete samt att de åtgärder som inte har gett de förväntade effekterna kan undvikas i kommande samverkan.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

SGA Fastigheter anser att Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 är ett mycket omfattande program, som täcker in många delar av bolagets verksamhet där trygghet är en väldigt central och aktuell del. Bolaget anser att det inte är helt tydligt var gränsdragningen mellan stadens säkerhetsprogram och trygghetsprogram går, utan hade gärna önskat att dessa program hade integrerats eftersom bolaget ser trygghet och säkerhet som samma uppdrag.

Stockholm Parkering AB:s remissvar har i huvudsak följande betydelse

Stockholm Parkering anser att trygghetsprogrammet på ett tydligt sätt beskriver inriktningen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt tydliggör ansvarsfördelningen och ramarna för processen för samverkan.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande betydelse

Bostadsförmedlingen stödjer förslaget till nytt trygghetsprogram. Programmet anknyter på ett tydligt sätt till gällande lagstiftning och anger viktiga utgångspunkter för stadens styrning och organisering av arbetet på området. Dokumentet kan på ett bra sätt bidra till att säkerställa att trygghetsfrågan fortsatt har hög prioritet, med tydliga direktiv om ett kunskapsbaserat, samordnat arbete mellan nämnder och bolagsstyrelser och med externa aktörer.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar har följande betydelse

Micasa Fastigheter ställer sig positiv till det nya förslaget till trygghetsprogram för Stockholms stad 2024-2027.

AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande betydelse

Stokab anser att det föreliggande förslaget till trygghetsprogram för Stockholms stad på ett förtjänstfullt sätt anger ambitionen för stadens sammanhållna trygghetsskapande och brottspreventiva arbete. Bolaget instämmer i att trygghets- och säkerhetsfrågorna hänger samman och anser därför att det är positivt att trygghetsprogrammet fortsatt korresponderar mot stadens säkerhetsprogram.

St Erik Försäkring AB:s remissvar har följande betydelse

Bolaget har inget att erinra mot förslaget.

Kulturhuset Stadsteatern AB:s remissvar har följande betydelse

Kulturhuset Stadsteatern ställer sig bakom remissen och har inget att tillägga om föreslaget program.

Stockholmsmässan AB:s remissvar har i huvudsak följande betydelse

Stockholmsmässan AB har inga invändningar eller tillägg avseende strukturen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och inte avseende programmets fyra fokusområden. Bolaget föreslår däremot att programmet nämner eller exemplifierar att brottslighetens effekter slår direkt mot Stockholm som

besöksdestination. Stockholms varumärke påverkas negativt med direkt effekt för Stockholmsmässans möjligheter att attrahera internationella kongresser och företagsmöten.

S:t Erik Markutveckling AB:s remissvar har följande betydelse

S:t Erik Markutveckling AB har inget att erinra mot förslaget Trygghetsprogram och önskar således att avstå från att svara på remissen.

Stockholm Business Region AB:s remissvar har följande betydelse

Bolaget välkomnar särskilt att det nya programmet lyfter stadens näringslivspolicy som ett viktigt styrdokument att beakta i stadens trygghetsarbete. Näringslivets betydelse för Stockholm som plats och dess utveckling är central och arbetet för trygghet och säkerhet är viktigt för att företag ska kunna starta, verka och växa.

Stockholms Hamn AB:s remissvar har i huvudsak följande betydelse

Bolaget anser att det framförallt är två av de fyra redovisade fokusområdena som har särskild bäring på verksamheten i Stockholms Hamn AB. Dessa är Förebyggande arbete och Stadens offentliga miljö. Den föreslagna riktlinjen är bra och tydlig samt skapar goda förutsättningar för stadens strukturer för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s remissvar har i huvudsak följande betydelse

Stockholm Vatten och Avfall vill lyfta att det är viktigt att trygghets- och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och bolaget vill understryka vikten av att de olika programmens styrning, implementering och uppföljning av de båda programmen sker sammanlänkat då de syftar till samma övergripande målsättningar. Bolaget arbetar aktivt med avtalsuppföljning och vid upphandling för att minimera risken för oegentligheter hos leverantörer.

Polisregion Stockholm

Polisregion Stockholms yttrande daterat den 8 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Polisregion Stockholm har tagit del av förslaget till trygghetsprogram. Programmet har både bredd och djup i de gemensamma utmaningar som polisregionen och staden har i vår samverkan kring brott och otrygghet. Det skapar goda förutsättningar för att nå framgång såväl för den övergripande nivån som för den lokala nivån. Vi ser också fördelar med att såväl våra egna som stadens styrdokument har liknande vokabulär och metodik.

Storstockholms brandförsvaret

Storstockholms brandförsvaret yttrande daterat den 6 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

SSBF ser det som mycket positivt att Stockholm stad i sitt trygghetsprogram tar ett helhetsgrepp kring dessa frågor. SSBF har inget att erinra avseende innehållet i remissen. Dock vill SSBF lyfta betydelsen av en fortsatt nära samverkan med staden i de frågor där räddningstjänstens perspektiv är av betydelse. Ett exempel som även lyfts i trygghetsprogrammet är samverkan avseende förhindra terroristattentat.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Johan Kling (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen
2. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
3. Att därutöver anföra

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådar inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet. Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi vet att en stor riskfaktor för att fasta i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet. Centerpartiet ser också stadens feriejobb som en möjlighet, om satsningen riktas rätt kan användas som en förebyggande åtgärd. Feriejobben kan i högre grad användas som en brygga för att skapa kontakter och utbyten unga i olika delar av staden

Läget kräver att staden samlar de resurser och goda krafter som finns för att kunna möta och vända den utveckling som fått gro fram under för lång tid. Centerpartiet står redo att som en konstruktiv kraft bidra genom ett brett grepp om frågorna, med blicken fäst mot de långsiktiga perspektiven.

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M)

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet. Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt trycka på vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta. Arbetslinjen leder till mer än bara egen försörjning utan leder också till egenmakt och självständighet för individen. De insatser som erbjuds inom arbetsmarknadsarbete, oavsett om de sker centralt eller i stadsdelarna, är viktiga verktyg kring målet av att arbeta förebyggande mot utanförskap och kriminalitet. Arbetet får dock aldrig stanna vid enskilda insatser då det krävs ett övergripande häv i Stockholm kring näringslivets förutsättningar och att individen får ta del av frukten av sitt arbete.

Stockholms stad varken kan eller ska, i egen regi, ombesörja en arbetsplats för varje individ som är i behov av ett arbete. Det är det fria näringslivet som skapar välstånd och som skapar nya arbetstillfällen där individen blir självförsörjande och vaccineras mot utanförskap. Det är därför anmärkningsvärt att Trygghetsprogrammet föreslås antas samtidigt som Socialdemokraterna föreslår en skattehöjning. Stockholms stads ranking i Svenskt Näringsliv index över näringslivsklimatet i kommunen faller, som den tenderar att göra varje gång Socialdemokraterna styr. Med högre skatter och ett sämre näringslivsklimat blir arbetet mot utanförskap och kriminalitet svårare.

Särskilt uttalande av Christina Tufvesson (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 (Trygghetsprogrammet) är ett viktigt styrdokument eftersom det anger inriktningen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt tydliggör ansvarsfördelningen för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

För att förebygga kriminalitet och missbruk och därmed forma ett tryggt och välmående samhälle är den viktigaste insatsen att se till att barn och unga når framgång i skolan. Skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för ungas framtid. Det är därför positivt att Trygghetsprogrammet tar upp vikten av att barn och unga fullföljer grundskola och gymnasieutbildning samt betonar att fullföljande av grundskola och gymnasieutbildning också är av stor vikt för ungas etablering på arbetsmarknaden.

Trygghetsprogrammet nämner att arbetsmarknadsinsatser för unga är av stor vikt för att minska risken för utanförskap, skapa trygghet i individers liv och förutsättningar för ett självförsörjande liv, vilket Liberalerna kan instämma i. Även för nyanlända är

rimligen arbetsmarknadsinsatser viktiga för att minska risken för utanförskap, skapa trygghet och förutsättningar för egenförsörjning. Dock verkar arbetsmarknadsinsatser för nyanlända tyvärr inte tas upp i Trygghetsprogrammet, något Liberalerna beklagar. Liberalerna kan instämma i att det lokala näringslivet genom arbetsplatser bidrar till en ökad dagbefolkning inom ett område eftersom det leder till att personer vistas där på dagtid. Näringslivet är således en viktig aktör i arbetet med platsamverkan kring otrygga platser i staden. Tyvärr är många av stadens mest centrala platser också de som är mest utsatta för våldsbrott och stölder. Där det idag är kontor-, väg- och butiksöken blir det ofta otryggt om kvällarna när butikerna är stängda och kontorsarbetare har åkt tillbaka till sina bostadsförorter. Det är bl.a. därför som Liberalerna har motionerat om att kommunfullmäktige ska ta fram en strategi för fler bostäder i City. Med fler bostäder får vi fler som är närvarande i stadsmiljön på kvällar, nätter och helger. Människor som kan hjälpa varandra när det händer något. Det, om något, är trygghetsskapande.

Särskilt uttalande av Ann-Christine Carlberg (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 är en bättre version av den förra, särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlas upp.

Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är komplett på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med säkerhet kan avfärdas förekomma. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd som har uppenbara kopplingar till det muslimska brödrskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas. Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter av dem i den miljö som ordningsvakterna verkar. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024-2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor.

Genom att aktivt och kraftigt ha minimerat den i många fall ensamt avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå när majoriteten medvetet underlättar för gängkriminella och andra kriminella att genomföra brottsliga aktiviteter i Stockholm.

Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Exploateringsnämnden

Särskilt uttalande av André Nilsson (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, för att ett sådant här dokument ska bli ett verktyg och inte en papperstiger behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Särskilt uttalande av Rita Valanko m.fl. (M)

Vi instämmer i stora delar det reviderade trygghetsprogrammet. Under förra mandatperioden beslutade vi i det dåvarande styret att dela upp det tidigare trygghets- och säkerhetsprogrammet i två separata styrdokument. Vi välkomnar majoritetens beslut att bibehålla denna uppdelning.

Vi noterar att den högsta politiska ledningens roll i styrning och uppföljning dessvärre mattas av i jämförelse med trygghetsprogrammet 2020-2023, till stora delar på grund av trygghetsutskottets avskaffande. För att uppföljningen av trygghetsarbetet - ett av vår tids mest prioriterade och avgörande politikområden - inte ska bli en ensam punkt på en lång dagordning till kommunstyrelsen, hade vi hellre sett att den tidigare strukturen med ett renodlat trygghetsutskott bibehållits.

Ersätтарыttrande av Aron Modig (KD)

Vi instämmer i stora delar det reviderade trygghetsprogrammet. Under förra mandatperioden beslutade vi i det dåvarande styret att dela upp det tidigare trygghets- och säkerhetsprogrammet i två separata styrdokument. Vi välkomnar majoritetens beslut att bibehålla denna uppdelning.

Vi noterar att den högsta politiska ledningens roll i styrning och uppföljning dessvärre mattas av i jämförelse med trygghetsprogrammet 2020-2023, till stora delar på grund av trygghetsutskottets avskaffande. För att uppföljningen av trygghetsarbetet - ett av vår tids mest prioriterade och avgörande politikområden - inte ska bli en ensam punkt på en lång dagordning till kommunstyrelsen, hade vi hellre sett att den tidigare strukturen med ett renodlat trygghetsutskott bibehållits.

Fastighetsnämnden

Reservation av Frank Hojem (C)

1. Att delvis godkänna fastighetskontorets förslag till svar på remissen.

2. Att i tjänsteutlåtandet lägga till att strategin bör kompletteras med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.
3. Att därutöver anföra följande:

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv. Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och att alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden.

En tidig och förtroendegivande kontakt genom till exempel familjecentralen, där barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst samlas under samma tak, stärker förutsättningarna och sänker trösklarna för att ta ytterligare hjälp och stöd också när barnet blir äldre. Stadsdelarnas socialtjänst arbetar för högtryck i hela staden och Centerpartiet vill ge långsiktiga förutsättningar att minska glappet mellan de förebyggande och biståndsbedömda insatserna. Att tvingas lägga en allt för stor del av resurserna på de biståndsbedömda insatserna i stället för det förebyggande arbetet är inte en långsiktig lösning. Stödinsatser till barn och unga som ändå riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Centerpartiet är också övertygade om att fler ordningsvakter kan göra en viktig och trygghetsskapande insats, därför föreslår vi i vår budget för 2024 ett fördubblat antal ordningsvakter i staden.

Vi vet att en stor riskfaktor för att fastna i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet.

Särskilt uttalande av Fritz Lennåard m.fl. (M)

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt betona vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta. Vi vill lyfta behovet av en trygg offentlig miljö och att detta tidigt införlivas i stadsutvecklingsprocesserna är centralt för oss. Därför vill vi också poängtera behovet av att utformningen av den offentliga miljön förhindrar eller försvårar att brott kan begås. Vi vill också poängtera behovet av att otrygga platser i den offentliga miljön behöver rustas upp. Trygghetsprogrammet bör vara tydlig med vilken roll stadens myndighetsansvar kan användas för att beivra renhållning och skötsel i den fysiska miljön i staden.

Vi noterar avslutningsvis att den högsta politiska ledningens roll i styrning och uppföljning dessvärre mattas av i jämförelse med trygghetsprogrammet 2020-2023, till stora del på grund av trygghetsutskottets avskaffande. För att uppföljningen av trygghetsarbetet - ett av vår tids mest prioriterade och avgörande politikområden - inte ska bli en ensam punkt på en lång dagordning till kommunstyrelsen, hade vi hellre sett att den tidigare strukturen med ett renodlat trygghetsutskott bibehållits.

Ersätтарыttrande uttalande av Lovisa Hedin (KD)

Trygghetsprogrammet stakar framförallt ut metod och struktur för stadens trygghetsarbete. För att tryggheten ska öka i praktiken behövs ett holistiskt arbete med såväl socialt förebyggande som reaktiv och situationell prevention. Trots att trygghetsprogrammet inte nämnvärt förändrar den struktur som vi införde under förra mandatperioden så riskerar den nya majoritetens återgång till ett ensidigt fokus på socialt förebyggande arbete att återigen leda till ökad otrygghet.

Fastighetsnämndens bestånd består till stor del av stadens idrottsplatser och hallar. Platser som tyvärr drabbats av våldsvågen. För att bryta denna utveckling behöver stadens förvaltningar kroka arm, inte korsa dem och peka ut polisen som ensamt ansvarig för ordning och reda, trygghet och säkerhet i Stockholm. Med fler kameror på idrottsplatserna och fler ordningsvakter som tillåts arbeta uppsökande och relationsskapande, kan fastighetsnämnden dra sitt strå till stacken för ett tryggare Stockholm. Parallellt ska nämndens fastighetsbolag vara aktiva samverkansaktörer såväl internt inom stadens organisation som externt med stadsdelarnas lokala näringsliv, organisationer och myndigheter.

Stockholm ska bli tryggare och trygghetsprogrammet stakar ut en struktur som möjliggör ett brett, holistiskt arbete. För att ökad trygghet ska nås förutsätter det även en handlingskraftig majoritet som till fullo nyttjar dessa strukturer.

Förskolenämnden

Reservation av Amelie Langby m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföra

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott aldrig begås och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering. Därför ska alla verktyg som finns inom staden, verka i det syftet. Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll, men vill särskilt trycka på vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta.

Därtill vill vi lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm ska vara evidensbaserat, för att svara till de utmaningar som dagens vårdnadshavare möter. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar, utan bör omfatta alla familjer. Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl, och alltför många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts, och inte släppa taget om barnen och ungdomarna efter avslutad placering eller institutionalisering. Trygghetsprogrammet måste därför adressera samverkan med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Reservation av Ismail Ali (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen
2. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
3. Att därutöver anföra

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådar inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgröna slopad av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet. Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi vet att en stor riskfaktor för att fasta i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet.

Läget kräver att staden samlar de resurser och goda krafter som finns för att kunna möta och vända den utveckling som fått gro fram under för lång tid. Centerpartiet står redo att som en konstruktiv kraft bidra genom ett brett grepp om frågorna, med blicken fäst mot de långsiktiga perspektiven.

Särskilt uttalande av Åsa Nilsson Söderström (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande program att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan, så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Idrottsnämnden

Särskilt uttalande av Hanna Wistrand (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, inom idrotten handlar det ofta om belysning och slyrjning, för att ett sådant här dokument ska bli ett verktyg och inte en papperstiger behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras

inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD)

Från och med 1 juli 2023 regleras kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet genom lag (2023:196) om kommunens ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen syftar till att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat.

Enligt lagen ska kommunen ta fram en lägesbild över brottsligheten i kommunen som innefattar omfattning och konsekvenser och utifrån lägesbilden besluta om en åtgärdsplan, där åtgärder som ska vidtas för att förebygga brott framgår.

Under lång tid har det brottsförebyggande perspektivet utgått ifrån att det endast är socioekonomiska förhållanden som driver fram brottslighet, de sociokulturella aspekterna har förminskats eller avfärdats. Detta trots den stora omfattningen av hederskulturellt grundat förtryck som återkommande har avslöjats, ett förtryck som inskränker de drabbades möjligheter att fritt välja bland de möjligheter och aktiviteter som samhället i stort erbjuder, exempelvis floran av idrottsaktiviteter.

Det är viktigt att kommunens lägesbild även innefattar förekomsten av hederskulturellt grundat förtryck och utifrån den tar fram en åtgärdsplan för att förebygga de brott som begås i den hederskulturella kontexten.

Kyrkogårdsnämnden

Särskilt uttalande av Jan Tigerström m.fl. (M) och Ewa-Marie Ås (KD)

Stockholms kyrkogårdar ska vara trygga och stillsamma platser som möjliggör tid för meditation och lugn. Behovet av trygghetsskapande åtgärder på våra kyrkogårdar har ökat och vi ställer sig positiva till mycket av det som framgår av remissvaret från kyrkogårdsförvaltningen.

Vi vill särskilt understryka behovet av att stärka den upplevda tryggheten på kyrkogårdarna – exempelvis gällande hur buskar, träd och monument m.m. står placerade längst med gångstråken samt hur upplysta platserna är kvällstid.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation av Ashna Ibrahim (C)

Att människor är trygga där de bor är en av samhällets viktigaste uppgifter och inget begränsar människors frihet så som otrygghet. För att öka tryggheten i staden krävs ett bra samarbete mellan alla delar i samhället. Det behövs fler poliser och

ordningsvakter, men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv. Stockholm ska arbeta evidensbaserat och lära sig av andra städer som har hittat framgångsrika arbets sätt mot våld och kriminalitet.

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, därför föreslår vi i vår budget för 2024 ett fördubblat antal ordningsvakter i staden. Likväl måste staden ta grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv. Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och att alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för att motarbeta fortsatt kriminalitet.

En stor riskfaktor också för att fastna i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Våld föder våld. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet.

Vi har också kunnat läsa flera rapporter om hur kriminella nätverk utnyttjar välfärdssystemet. Centerpartiet anser att kommunstyrelsen måste aktivt arbeta med att strypa finansieringen till den organiserade brottsligheten genom att ta krafttag mot välfärdsbrotten och tillse att samtliga nämnder arbetar effektivt för att förhindra, upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar.

Trygghet i en stad är också den stadsmiljö vi rör oss i och hur vi bygger ut och utvecklar vår stad för tillväxt och en trygg tillvaro för stadens boende. Centerpartiet anser att staden tidigt i utvecklingen av nya byggprojekt säkerställer goda möjligheter för offentlig service, olika boendetyper, näringsliv, föreningsliv, kultur, idrott och rekreation i hela staden. Stockholmare ska involveras i arbetet för att staden ska kunna ta hänsyn till åsikter, synpunkter och behov, särskilt när det gäller att utveckla den fysiska miljön utifrån ett medborgarperspektiv och ökad trygghet. För att skapa ett levande, attraktivt och tryggt Stockholm i stadens alla områden måste Stockholm arbeta för en blandning av arbetsplatser, service och bostäder. Trygghetsarbete ska också inbegripa hela Stockholm. Centerpartiet har därför föreslagit en satsning på 10 miljarder kronor för att rusta upp ytterstaden, bland annat utveckla och levandegöra Järvafältet och stadsdelarna runt fältet genom att bygga Järva stadspark. Med 12 000 nya bostäder, 140 000 kvadratmeter kontor, arbetsplatser, kultur och idrott blir Järva inte bara bli ett område man vill bo i utan också ett område många vill besöka.

En ren och snygg stad är också en viktig del i tryggheten i en stad. Staden ska arbeta för ökad trygghet i det offentliga rummet genom god renhållning i offentliga miljöer. Tyvärr finns det fortfarande grå och slitna ytor i Stockholm som inte används men som har stor potential. Det kan röra sig om områden under broar och motorvägar men

även öppna asfalterade ytor. Här finns goda möjligheter till förgröning men också möjligheter för caféer, restauranger, miniparker att verka på idag döda ytor – levande områden skapar liv och rörelse som i sin tur skapar en levande och trygg stad.

Särskilt uttalande av Åsa Lindhagen (MP), Felicia Schartner Giertha m.fl. (S) och Deniz Butros m.fl. (V)

De flesta organismer är inte anpassade till en belyst nattmiljö och behöver skyddas från ljusföroreningar, i synnerhet nattlevande arter. Stockholm ska vara en föregångskommun inom området och arbetar därför med att ta fram en strategi för inomhus- och utomhusbelysning som ska visa hur skydd av biologisk mångfald, smart energianvändning, smart belysning vid rätt platser och upplevd trygghet kan samspela och skapa synergieffekter. Genom att anpassa belysningens ljusstyrka, placering och tiden den är i bruk kan ljussättningen bidra till ökad upplevd trygghet och minska förlust av biologisk mångfald. Trygghetsprogrammet bör därför adressera hur trygghetsåtgärde kan samspela med stadens arbete mot ljusföroreningar.

Särskilt uttalande av Torbjörn Erbe m.fl. (M) med stöd av Tapani Juntunen (SD)

Moderaterna vill särskilt poängtera miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsuppdrag och därmed rollen nämnden har i att säkerställa och stärka tryggheten kopplad till livsmedelssäkerhet. I detta är nämndens roll för att förebygga och upptäcka brottslighet inom bland annat avfallshanteringen av stor vikt. Likt förvaltningen menar vi att tillsynens roll borde läggas till programmet.

Avslutningsvis önskar vi poängtera rollen som miljöförvaltningen har tillsammans med trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna vad gäller att sköta det offentliga rummet. Oavsett om det handlar om städning av Stockholms gator och parker, belysning eller gestaltning samt placering av buskar och möblemang i våra parker kan dessa spela en stor roll för den upplevda tryggheten i området.

Servicenämnden

Reservation av Anette Hellström m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut;
2. och därutöver anföra

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccinerats mot

gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt trycka på vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta.

Därtill vill vi lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm ska vara modernt och evidensbaserat för att svara till de utmaningar som dagens föräldrar möter, särskilt de föräldrar med barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn. Vi menar även att äldreperspektivet behöver lyftas och förtydligas i trygghetsprogrammet.

Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl och många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och inte släppa taget om ungdomen efter avslutad placering eller institutionalisering.

Trygghetsprogrammet behöver därför också adressera samverkan med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Socialnämnden

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att därutöver anföra följande

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt betona vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta.

Därtill vill vi lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm kontinuerligt behöver utvecklas för att svara mot de utmaningar som dagens föräldrar möter, särskilt de föräldrar med barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn.

Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl och många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och inte släppa taget om ungdomen efter avslutad placering eller institutionalisering. Trygghetsprogrammet behöver därför också adressera samverkar med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Reservation av Kristin Jacobsson (C)

Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen, att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet, samt att därutöver anföra följande

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv. Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och att alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. En tidig och förtroendegivande kontakt till exempel familjecentralen, där barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst samlas under samma tak, stärker förutsättningarna och sänker trösklarna för att ta ytterligare hjälp och stöd också när barnet blir äldre. Stadsdelarnas socialtjänst arbetar för högtryck i hela staden och Centerpartiet vill ge långsiktiga förutsättningar att minska glappet mellan de förebyggande och biståndsbedömda insatserna. Att tvingas lägga en allt för stor del av resurserna på det biståndsbedömda insatserna i stället för det förebyggande arbetet är inte en långsiktig lösning. Stödinsatser till barn och unga som ändå riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Centerpartiet är också övertygade om att fler ordningsvakter kan göra en viktig och trygghetsskapande insats, därför föreslår vi i vår budget för 2024 ett fördubblat antal ordningsvakter i staden.

Vi vet att en stor riskfaktor för att fasta i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, inom socialtjänsten handlar det bland annat om fältassistenter uppsökande arbete eller föräldrastödsprogram. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande program att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan, så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version än den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte ska läcka ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller till föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa.

Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödraskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas.

Vi noterar även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024- 2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Genom att aktivt och kraftfullt minimera ordningsvakterna, den i många fall ensamma avskräckande faktorn i stadsdelarna, skapar majoriteten en betydligt mer tillgänglig miljö för brottslig aktivitet. Majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Ersätтарыttrande av Gaby Roseen (KD)

Kristdemokraterna instämmer i stora delar det reviderade trygghetsprogrammet. Under förra mandatperioden beslutade vi i det dåvarande styret att dela upp det tidigare trygghets- och säkerhetsprogrammet i två separata styrdokument. Vi välkomnar majoritetens beslut att bibehålla denna uppdelning. Vi noterar att den högsta politiska ledningens roll i styrning och uppföljning dessvärre mattas av i jämförelse med

trygghetsprogrammet 2020-2023, till stora delar på grund av trygghetsutskottets avskaffande. För att uppföljningen av trygghetsarbetet - ett av vår tids mest prioriterade och avgörande politikområden - inte ska bli en ensam punkt på en lång dagordning till kommunstyrelsen, hade vi hellre sett att den tidigare strukturen med ett renodlat trygghetsutskott bibehållits.

Stadsbyggnadsnämnden

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv.

Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer. Programmets fokusområde stadsutveckling går, som kontoret konstaterar, i linje med det arbete som stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret redan bedriver. Denna brist på tydliga visioner, ambitiösa mål och konkreta åtgärder är beklaglig. För att komma åt underliggande problemen krävs ett djupare engagemang i strukturella förändringar. Centerpartiet har därför presenterat Järva stadspark, en betydligt mer ambitiös och offensiv plan jämfört med majoritetens Fokus Järva. Genom omfattande förändringar i den byggda miljön kan staden skapa en mer blandad, trygg och inkluderande stadsdel som minskar risken för segregation sociala problem och kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas.

Läget kräver att staden samlar de resurser och goda krafter som finns för att kunna möta och vända den utveckling som fått gro fram under för lång tid. Centerpartiet står

redo att som en konstruktiv kraft bidra genom ett brett grepp om frågorna, med blicken fäst mot de långsiktiga perspektiven.

Särskilt uttalande av Henrik Virro m.fl. (M) och Björn Ljung m.fl. (L)

Vi instämmer i stora delar av det reviderade trygghetsprogrammet. Under förra mandatperioden beslutade vi i det dåvarande grönblå styret att dela upp det tidigare trygghets- och säkerhetsprogrammet i två separata styrdokument. Vi välkomnar majoritetens beslut att bibehålla denna uppdelning.

Vi noterar dock att den högsta politiska ledningens roll i styrning och uppföljning dessvärre mattas av i jämförelse med trygghetsprogrammet 2020-2023, till stora delar på grund av trygghetsutskottets avskaffande. För att uppföljningen av trygghetsarbetet - ett av vår tids mest prioriterade och avgörande politikområden - inte ska bli en ensam punkt på en lång dagordning till kommunstyrelsen, hade vi hellre sett att den tidigare strukturen med ett renodlat trygghetsutskott bibehållits.

Trafiknämnden

Särskilt uttalande av Jonas Nilsson m.fl. (M)

I en tid av växande otrygghet och omfattande våldsvåg är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll – inte minst vad gäller att stärka skötsel av stadens fysiska miljö och säkra högkvalitativ skötsel. Faktumet att rena och välskötta miljöer skapar ökar den upplevda tryggheten, är en av de främsta anledningarna till varför Moderaterna lägger extra medel på skötsel och klottersanering i vår budget.

Behovet av en trygg offentlig miljö och att detta tidigt införlivas i stadsutvecklingsprocesserna är centralt för Moderaterna. Därför vill vi också poängtera behovet av att utformningen av den offentliga miljön förhindra eller försvara att brott kan begås. Vi vill också poängtera behovet av att otrygga platser i den offentliga miljön behöver rustas upp.

Särskilt uttalande av Anders Lindman (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version av den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är

heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödrskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas.

Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024-2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensam avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå och majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Särskilt uttalande av Sara Svanström (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Enligt nationella trygghetsundersökningen 2023 anger närmare en fjärdedel av befolkningen att de valt en annan väg eller annat färd sätt på grund av otrygghet det senaste året. Andelen kvinnor som valt en annan väg eller färd sätt är enligt samma undersökning över 30 %.

Många trygghetsskapande insatser i programmet är mycket specifika, för att ett sådant här dokument ska bli ett verktyg och inte en papperstiger behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Särskilt uttalande av Markus Berensson m.fl. (C)

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv.

Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer. Programmets fokusområde stadsutveckling går, som kontoret konstaterar, i linje med det arbete som stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret redan bedriver. Denna brist på tydliga visioner, ambitiösa mål och konkreta åtgärder är beklaglig. För att komma åt underliggande problemen krävs ett djupare engagemang i strukturella förändringar. Centerpartiet har därför presenterat Järva stadspark, en betydligt mer ambitiös och offensiv plan jämfört med majoritetens Fokus Järva. Genom omfattande förändringar i den byggda miljön kan staden skapa en mer blandad, trygg och inkluderande stadsdel som minskar risken för segregation sociala problem och kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas.

Läget kräver att staden samlar de resurser och goda krafter som finns för att kunna möta och vända den utveckling som fått gro fram under för lång tid. Centerpartiet står redo att som en konstruktiv kraft bidra genom ett brett grepp om frågorna, med blicken fäst mot de långsiktiga perspektiven.

Utbildningsnämnden

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt
3. att därutöver anföra följande

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt betona vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta.

Skolan utgör en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Idag är skillnaderna mellan Stockholms skolor stora och det finns ett fortsatt viktigt arbete att göra för att alla skolor ska vara bra skolor och för att säkerställa att barn och unga får tidiga insatser vid behov.

Skolan ska vara en fredad plats från hot, våld och annan brottslighet och det finns skäl att vara än mer proaktiv i det brottsförebyggande arbetet på våra skolor. Det finns idag ett uppbyggt trygghetsarbete i skolan genom bland annat trygghets- och kommunikationstjänsten "Cosafe" men ytterligare åtgärder behöver komma till. Teknik för att assistera vid in- och utrymning vid allvarliga händelser s.k. "lockdown-teknik" behöver införas runt om i staden. Efter stadens nederlag vid IMY:s granskning av Aspuddens skola behöver staden även se över hur och när trygghetskameror kan användas på skolorna i syfte att fortsatt upprätthålla en trygg miljö under skoldagen.

Reservation av Claes Nyberg (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen
2. Att återinrätta allvarssamtalen för unga
3. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
4. Att därutöver anföra

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klarar skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen.

Att skolor nu riskerar att behöva dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och mindre undervisningsgrupper är riskabelt för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska sättas in direkt vid misstanke om en negativ utveckling och stöd till föräldrarna ska erbjudas för att gemensamt bryta utvecklingen.

Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialtjänst och polis för att gå igenom situationen och vilka konsekvenser en fortsatt bana med brottslighet eller annat utanförskap får. Tyvärr har vänstermajoriteten slopat allvarssamtalen och därmed tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet och väg in i gängen som lever av den.

Centerpartiet ser därför att planen behöver kompletteras med att återinsätta allvarssamtalen som verktyg. Centerpartiet ser att fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, tillse att det finns väl fungerande skolsociala team i alla stadsdelar med löpande kunskapsbaserad verksamhet, ha socialsekreterare placerade direkt i skolmiljöer där

så behövs, stärka samarbetet med civilsamhället, utöka föräldrastödsprogram, ha fler ordningsvakter på särskilt utsatta platser samt stödja och samverka med nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen metodiskt vändas och stävjas.

Då vi vet att en skolgång som är trygg och där eleven når kunskapsmålen är den mest effektiva vaccinering vi har mot social utsatthet, minskad egenmakt och risk för att bli del av ett kriminellt liv. Därför bör trygghetsprogrammet särskilt och tydligare fokusera på att freda skolan från våld och andra inslag som ger otrygghet, och där fler insatser utanför skolan tydligt ges en värdering hur de stödjer tryggheten där.

Vi vet att en stor riskfaktor för att fasta i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet. Förutom att aktivt motverka våld och kriminalitet kommer det ge ökad trygghet till barnen i sig och andra vuxna som är utsatta i samma hushåll.

Även stadens användning av trygghetskameror både inom skolan och andra strategiskt viktiga platser behöver utredas vidare för bästa effekt och samordning som informationsgivare till övriga insatser som görs, samtidigt som viktiga avvägningar görs för den personliga integriteten och informationssäkerhet.

I programmet saknas också en övergripande och genomgående beskrivning av hur olika insatser som idag fördelas över olika förvaltningar eller delar i staden är kopplade tillvarandra i händelsekedjor med tydlighet i budgetansvar och annan arbetsfördelning. Det behövs för att kunna följa upp insatser och utvärdera dess effekter. Utan detta blir det svårt att både utkräva ansvar och göra nödvändiga prioriteringar utefter ny kunskap och förändringar i omvärlden.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, inom socialtjänsten handlar det bland annat om fältassistents uppsökande arbete eller föräldrastödsprogram. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande program att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan, så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Utbildningsförvaltningen skriver i sitt svar att begrepp som utsatt område och särskilt utsatt område kan stigmatisera områden för de som lever och bor där. Vi menar att begreppen är nödvändiga som verktyg för att kunna bedöma var staden ska prioritera resurser.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version av den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Drygt hälften av stadens grundskoleelever går i en skola som det skjutits i närheten av under de senaste åren. Gängkriminaliteten påverkar därför i allra högsta grad både den upplevda och den faktiska tryggheten i anslutning till skolan. Att öka tryggheten i närheten av våra skolor är en stor men viktig utmaning som staden står inför.

Vi saknar därför tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024-2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensamt avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapas en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå och det riskerar att underlätta för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm.

Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD), Hugo Laigar m.fl (M) och Thomas Wihlman (C)

Nästan dagligen kan man läsa om den ökande brottsligheten mot äldre och den otrygghet som det skapar. Allt från bedrägeri per telefon till att kriminella fysiskt tvingar sig in i den äldres hem. Att på brottslig väg bereda sig tillträde till någons hem är en oerhörd kränkning av integritet, självbestämmande och hemmets helgd.

Äldre är en särskild skyddsvärd grupp som aldrig borde behöva se sig om över axel innan de låser upp dörren, eller för den delen vara rädda för att svara i telefon. Rädslan för att utsättas för brott ska inte heller begränsa den äldre eller leda till social isolering. Att bli utsatt för bedrägeri kan också upplevas som skamfyllt för den äldre och minskad tillit för andra människor, något som kan leda till minskad benägenhet

att vilja ta hjälp av hemtjänst eller andra insatser. Detta föder i sin tur ännu större otrygghet.

För att råda bot på otryggheten bland äldre är det av yttersta vikt att staden arbetar strukturerat och långsiktigt. Åtgärderna måste både vara förebyggande och reaktiva. Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027 är ett viktigt dokument för formalisera det trygghetskapande arbetet. Dock är det bara ett av många verktyg, som alla måste användas för att öka tryggheten för stadens äldre.

Särskilt uttalande av Margita Jacobsson (L)

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024-2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetskapande insatser är mycket specifika, inom socialtjänsten handlar det bland annat om fältassistenter uppsökande arbete eller föräldrastödsprogram. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande program att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan, så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Vi ser att trygghetsprogrammet saknar skrivningar om samhällsvården, särskilt vikten av att kunna förbättra eftervårdsarbetet kring unga som placerats på institution. Målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen. Så är det dessvärre inte idag. Om dessa ungdomar inte kan slussas tillbaka in i samhället på ett bra sätt skapar det otrygghet för hela samhället.

Liberalerna vill också att förskolans viktiga roll i det förebyggande och trygghetskapande arbetet ytterligare tydliggörs i trygghetsprogrammet. Genom förskolan har samhället chans att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Här kan Stockholm bli bättre. Det är av största vikt att andelen orosanmälningar från förskolan ökar och att samarbetet mellan förskola och socialtjänst stärks. Insatser för att stärka barns uppväxtvillkor och stödja familjer bör komma redan i förskoleåldern, inte senare när en stor del av barndomen redan passerat. Förskolan är också en naturlig plats att motverka de negativa maskulinitetsnormer som leder till våld och kriminalitet. Genom en nolltolerans mot våld och ett strukturerat arbete med att utveckla barns förmågor att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras lägger vi en viktig grund för ett snällare samhälle.

Förskolans insatser för barns språkutveckling och kunskaper i det svenska språket är också av största vikt i det förebyggande arbetet. Särskilt i socioekonomiskt utsatta områden som Järva är goda kunskaper i svenska språket av högsta vikt för att bryta utanförskapet. Förskolan har ett tydligt kompensatoriskt och skolförberedande uppdrag, och forskning visar att de barn som går i förskola också klarar skolan bättre. Likaså vet vi att barn som klarar skolan i hög ålder också håller sig undan kriminalitet.

Därför är hög närvaro i förskolan viktig för att förebygga gängens rekrytering av barn och unga.

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Att det i programmet saknas beskrivningar av åtgärder för att förhindra brott mot äldre som är en stor och växande grupp stockholmare är en brist. Som Brottsförebyggande rådet, BRÅ, konstaterat är äldre särskilt sårbara för vissa brott, där gärningspersoner utnyttjar såväl fysisk svaghet som bristande digitala kunskaper.

Det är en oroande utveckling med den växande organiserade kriminaliteten som utövar bedrägerier i ökad omfattning mot äldre. Vi instämmer i förvaltningens bedömning att äldres synpunkter tydligare bör få plats i det förebyggande arbetet, så att inte brott med mindre allvarlighetsgrad men som begås i större mängd prioriteras framför exempelvis bedrägeribrott.

Bromma stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Findel Madison (SD)

Sverigedemokraterna anser att trygghetsprogram 2024-2027 över lag är en bättre version av den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det Muslimska brödrskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas.

Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i trygghetsprogram 2024- 2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet: en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor, men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensamt avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet.

Det är fel väg att gå och majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version än den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte ska läcka ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller till föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödraskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas. Vi noterar även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel.

I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024- 2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Genom att aktivt och kraftfullt minimera ordningsvakterna, den i många fall ensamma avskräckande faktorn i stadsdelarna, skapar majoriteten en betydligt mer tillgänglig miljö för brottslig aktivitet. Majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Runar Finnman (SD)

Stadens trygghetsprogram för perioden 2024-2027 har presenterats för Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd. Sverigedemokraterna anser att programmet lyfter begreppet trygghet utifrån flera infallsvinklar och att det är positivt att just flera aspekter inkluderas. Med hänsyn till trygghetsarbetet inom stadsdelsområdet och de aktuella lägesbilder som finns på olika platser är det dock vår uppfattning att programmet behöver tydliggöra och konkretisera något mer hur det trygghetsskapande arbetet beträffande stadens ordningsvakter kommer att bedrivas. Vi menar att ordningsvakter är viktiga som en del av trygghetsskapande åtgärder som parallellt med de socialt preventiva åtgärderna bidrar till en tillfredställande känsla av trygghet och en ökad mätbar trygghet för invånarna i stadsdelen.

Ersättaryttrande av Lolita Lovén Johnsen (KD)

Trygghetsprogrammet utgör stadens metod i arbetet för en trygg och säker stad. Programmet innehåller inte konkreta åtgärder utan ska ses som ett styrdokument till samtliga nämnder och bolag för att de ska kunna arbeta enhetligt.

Strukturen är till stor del oförändrad jämfört med Trygghetsprogram 2020-2023. Den största förändringen som vi noterar gäller den politiska ledningens roll i uppföljning och styrning, vilket tidigare skedde via Trygghetsutskottet. Föreslagen struktur i det nya programmet uppger fortsatt kommunstyrelsen som ytterst ansvarig för programmet, men den löpande rapporteringen har tappats. Utöver struktur så spikar Trygghetsprogrammet en inriktning genom att hänvisa till särskilt närstående styrdokument. I detta fall stadens övergripande samverkansöverenskommelse med polisen samt stadens strategi för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Båda de ärendena behandlas nedan.

Våra synpunkter/vår inställning till ärendet

KD välkomnar att vänstermajoriteten anammar de strukturer som föregående majoritet inrättade. Vi beklagar däremot att den politiska ledningen systematiskt skjuter ifrån sig ansvaret för styrning och uppföljning.

Den löpande rapporteringen av stadens trygghetsarbete, som påbörjades under KD:s tid som ansvariga för trygghetspolitiken, riskerar att falla mellan stolarna när majoriteten nu lagt ner trygghetsutskottet. Vi förutsätter att såväl finans- som trygghetsborgarråd inser att detta ansvar inte kan skjutas över på stadsdelarna likt stora delar av trygghetsarbetet gjort sedan valet. Övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm

Samverkansöverenskommelsen är en reviderad version av det avtal som föregående majoritet inrättade för att skapa ett formaliserat samarbete mellan stad och polis. Överenskommelsen är i största grad strukturerad på samma sätt, men de prioriterade områdena som bedöms som särskilt viktiga för samverkan är förändrade.

Revideringen har tagit sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 3.6. Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser, vilket är ett avsteg från det s.k. breddade trygghetsarbetet som fördes åren 2018- 2022. De förändrade prioriterade områdena är:

- Unga i riskzon för destruktivt beteende
- Otrygga och brottsutsatta platser
- Systemhotande brottslighet
- Särskilt utsatta och sårbara brottsoffer
- Kriminella miljöer och livsstilar

De prioriterade områdena har minskat till antalet och motiveras av vänsterstyret med att de tidigare prioriterade områdena under 2018- 2022 nu har blivit ordinarie

arbetssätt eller inkorporerats i de ovan nämnda punkterna. Rent konkret så försvinner de prioriterade områdena avhoppbarverksamhet, otillåten påverkan, våldsbejakande extremism, otillåtna bosättningar, ordningsvakter samt kameror. Våra synpunkter på förändringarna/vår inställning till ärendet

KD har stor förståelse för att samverkansöverenskommelsen behöver uppdateras och anpassas efter verkligheten i en föränderlig värld. Det formaliserade arbetet i samverkan med polisen är värdefullt och avgörande för att öka tryggheten och minska kriminalitet. Vi är dock förvånade över att vänsterstyret väljer att smalna av trygghetsarbetet och återgår med fullt fokus på förebyggande insatser – något som blir tydligt i den nya överenskommelsen. Vi är också förvånade över att majoriteten tycks ha missat att terrorhotnivån ökat till en rekordhög nivå. Något som lyser med sin frånvaro i samverkansöverenskommelsen. KD värdesätter det socialt förebyggande arbetet högt, men förstår att trygghetsarbetet också behöver ske situationellt förebyggande och reaktivt. Majoriteten har en hög svansföring när de skriver om fordonshinder, pollare och situationell prevention, men saknar såväl pengar som konkret uppdrag till nämnderna att faktiskt genomföra dessa ambitioner. Likaså skriver styret om ordningsvakter och kameror, men skär ner på detta reaktiva arbete och skjuter ifrån sig ansvaret till stadsdelarna som inte är organiserade för att hantera ordningsvaktsuppdraget.

KD välkomnar samtidigt vänsterpartiernas nyvakna insikt om systemhotande brottslighet som välfärdsbrott och bedrägerier. Vi kan dock samtidigt konstatera att äldrenämndens satsning på förebyggande insatser mot äldres utsatthet för bedrägerier har slopats, att föregående majoritets satsning på FUT-handläggare har slaktats och att KD:s förslag på en central bidragsnämnd för att samordna utbetalningen av exempelvis föreningsbidrag har nekats. Stockholms stads reviderade strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet

Då strategin enbart behandlar ´social brottsprevention´ är det socioekonomiska faktorer som står i fokus. Dock är det lite anmärkningsvärt att ´tillgång till vapen och narkotika i närområdet´ räknas in jämte rent sociala faktorer som ´skolmisslyckanden och relationsproblem i hemmet´. Att tryggheten i staden skiljer sig åt sägs ha enbart socioekonomiska förklaringar.

Även alkohol och tobak pekas ut som riskfaktorer för att hamna i kriminalitet. Dock fastslås inte hur rökning eller snusning ökar risken för att bli kriminell, utan slängs slentrianmässigt in jämte alkohol. Det görs inte någon differentiering mellan att vara beroende av alkohol eller tobak, när det kommer till beroende som en riskfaktor för ökad benägenhet att begå brott.

Strategin är indelad i fyra tematiska områden, bl.a: Samverkan mellan socialtjänst, polis, skola, BUP och andra relevanta aktörer

En lyckad skolgång pekas ut som en av de viktigaste skyddande faktorerna för att undvika en kriminell livsstil. Även den lägre inskrivningsgraden i förskola i utsatta områden lyfts som problematisk.

I sedvanlig ordning pekas fritidsgårdar ut som brottsförebyggande, samtidigt som avskräckande exempel som ABF:s fritidsgårdar i Botkyrka som var både vapen- och narkotikagömma för gängkriminella, inte tas upp. I stället är det stora problemet att det är för få tjejer på fritidsgårdarna, vilket enligt strategin beror på bristande trygghet.

Våldspreventiva metoder ut ett jämställdhetsperspektiv Mäns överrepresentation i att begå brott tas upp och lösningen är att ´normkritiskt´ prata om ´destruktiv maskulinitet´ och ´manlighetsnormer´.

Hedersrelaterat våld nämns i en enda liten paragraf med en referens till utbildningsprogrammet Hedra som används i årskurs åtta och som är tänkt att "initiera en förändringsprocess hos unga tänkt att leda till ett personligt avståndstagande från alla former av hedersrelaterat förtryck och våld.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att trygghetsprogrammet kompletteras i enlighet med vad som anförs nedan.

Liberalerna menar att förskolans viktiga roll i det förebyggande och trygghetsskapande arbetet ytterligare bör tydliggöras i trygghetsprogrammet.

Genom förskolan har samhället chans att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Här kan Stockholm bli bättre. Det är av största vikt att andelen orosanmälningar från förskolan ökar och att samarbetet mellan förskola och socialtjänst stärks. Insatser för att stärka barns uppväxtvillkor och stödja familjer bör komma redan i förskoleåldern, inte senare när en stor del av barndomen redan passerat.

Förskolan är också en naturlig plats att motverka de negativa maskulinitetsnormer som leder till våld och kriminalitet. Genom en nolltolerans mot våld och ett strukturerat arbete med att utveckla barns förmågor att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras lägger vi en viktig grund för ett snällare samhälle. Förskolans insatser för barns språkutveckling och kunskaper i det svenska språket är också av största vikt i det förebyggande arbetet. Särskilt i socioekonomiskt utsatta områden som Järva är goda kunskaper i svenska språket av högsta vikt för att bryta utanförskapet.

Förskolan har ett tydligt kompensatoriskt och skolförberedande uppdrag, och forskning visar att de barn som går i förskola också klarar skolan bättre. Likaså vet vi att barn som klarar skolan i hög också håller sig undan kriminalitet. Därför är hög närvaro i förskolan viktig för att förebygga gängens rekrytering av barn och unga.

Särskilt uttalande av Ghazal Saberian (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version av den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödrskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas.

Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024- 2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensam avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå och majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området".

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Henrik Sjölander m.fl. (M) och Charlotta Schenholm (L)

Stadsdelsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att därutöver anföra

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott inte begås från början och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering, därför ska alla verktyg som står staden till buds verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll men vill särskilt trycka på vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm

är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta. Därtill vill vi lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm ska vara modernt och evidensbaserat för att svara till de utmaningar som dagens föräldrar möter, särskilt de föräldrar med barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn. Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl och många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och inte släppa taget om ungdomen efter avslutad placering eller institutionalisering. Trygghetsprogrammet behöver därför också adressera samverkar med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Vi hänvisar till Pensionärsrådets protokoll från 2023-10-23 angående ärende 18.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnéa Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
3. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga brott mot äldre
4. Att därutöver anföra:

I en tid av växande otrygghet i Stockholm och där våldsvågen ständigt förvärras är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att vända utvecklingen.

Staden och berörda parter måste fokusera på brottsförebyggande arbete, med särskilt fokus på att förhindra brott från att begås från början, och skydda barn och unga från att rekryteras av gäng.

Föräldrastödet som erbjuds i Stockholm ska vara modernt och evidensbaserat för att svara till de utmaningar som dagens föräldrar möter, särskilt de föräldrar med barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn.

Våldsutvecklingen kräver att staden tar nya grepp och fokuserar på både akuta och förebyggande åtgärder. Att skapa trygga boendemiljöer, stödja ungas utbildning och se till att barn växer upp i arbetsföra hushåll är centralt. Stöd till barn och unga som riskerar att dras in i kriminalitet bör vara omedelbart tillgängligt, och allvarssamtal,

där barn och föräldrar möter socialsekreterare och polis, bör återinföras som en del av detta initiativ.

Den pågående utvecklingen av våld och kriminalitet understryker även behovet av att fokusera på våld mot barn och unga i hemmet och förebyggande åtgärder mot bedrägeribrott riktade mot äldre. Staden behöver samla resurser och kraft för att vända den negativa trenden.

Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl. Många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste därför följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och fortsätta stödja ungdomarna efter avslutad placering eller institutionalisering. Trygghetsprogrammet måste adressera och samverka med regionen och berörda parter för att säkerställa en omfattande eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga. Detta kommer att bidra till att bryta cykeln av otrygghet och skapa en stabil grund för dessa unga individers framtid, och därmed för ett tryggare Stockholm.

Stockholm behöver ett heltäckande, evidensbaserat och uppföljningsbart trygghetsprogram, inriktat på att förebygga brott, stödja utsatta grupper och säkerställa att alla berörda parter är skyddade och stödda. Detta inkluderar unga i riskzonen och äldre som är utsatta för bedrägerier. En kombination av resurser, insikter och åtgärder från staden kan leda vägen mot ett tryggare Stockholm för alla.

Särskilt uttalande av Anders Lindman (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version av den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottsligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödrskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas. Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram

2024-2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten.

Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensamt avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå och majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm.

Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm, men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföra

I en tid av växande otrygghet i Stockholm, där våldsvågen ständigt förvärras, är det av särskild vikt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända utvecklingen. Målsättning för stadens brottsförebyggande arbete ska vara att brott aldrig begås och att barn och unga vaccineras mot gängens försök till rekrytering. Därför ska alla verktyg som finns inom staden, verka i det syftet.

Vi instämmer i huvuddelen av det föreslagna trygghetsprogrammets innehåll, men vill särskilt trycka på vikten av att det arbete som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är uppföljningsbart. Våldet i Stockholm är för allvarligt för att staden ska ägna sig åt insatser som inte gör tillräcklig nytta.

En annan viktig parameter för det förebyggande arbetet är de så kallade allvarssamtalen. Det innebär att när en ungdom begår sitt första brott, så ska ungdomen, vårdnadshavare, skola, socialtjänst och polis träffas inom 48 timmar från det att brottet begåtts. Detta har visat sig ha goda effekter för förstagångsförbrytare, då det har en avskräckande effekt. Tyvärr har vänstermajoriteten valt att ta bort detta, något som vi anser är mycket olyckligt. Det är oroande att fler placerade barn i skolåldern inte klarar målen i kärnämnen i grundskolan i Skärholmen. Förvaltningen har ett utfall om 57,14 %, vilket är lägre än både årsmålet om 80 % och utfallet från verksamhetsberättelsen 2022 om 71,43%. Ett flertal placerade barn i skolålder har under året blivit omplacerade och befinner sig i dagsläget jourhem i väntan på nytt familjehem. Andra orsaker för att mål i kärnämnen inte nås är att det rör sig om barn som varit med om omfattande omsorgsbrister i hemmet som medför att det kan vara svårt att ta igen de förlorade skolåren. Därtill vill vi lyfta att det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm ska vara evidensbaserat, för att svara till de utmaningar som dagens vårdnadshavare möter.

Vi vill även betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar, utan bör omfatta alla familjer. Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl, och alltför många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts, och inte släppa taget om barnen och ungdomarna efter avslutad placering eller institutionalisering. Trygghetsprogrammet måste därför adressera samverkan med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Särskilt uttalande av Alice Vestlin (C) och Conny Gabrielsson (L)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen
2. Att komplettera strategin med en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
3. Att därutöver anföra

Våldsutvecklingen sker i dramatisk takt här och nu. Staden måste ta nya grepp för att stävja och motarbeta den utveckling som ny slagit grepp om Stockholm, liksom i landet i stort. För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med både akuta och förebyggande åtgärder, men likväl att staden tar grepp om trygghetsfrågan ur ett bredare perspektiv. Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet. Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi vet att en stor riskfaktor för att fasta i kriminalitet är att själv vara utsatt för olika former av våld under de unga åren i hemmet. Det är därför önskvärt att komplettera trygghetsprogrammet med en handlingsplan avseende motverkande av våld mot barn och unga i hemmet. Läget kräver att staden samlar de resurser och goda krafter som finns för att kunna möta och vända den utveckling som fått gro fram under för lång tid. Centerpartiet står redo att som en konstruktiv kraft bidra genom ett brett grepp om frågorna, med blicken fäst mot de långsiktiga perspektiven.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C), Johan Lisspers (L) och Jonas Nilsson m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen
2. Att därutöver anföra:

Stockholms stads Trygghetsprogram 2024–2027 utgör en bra situationsbeskrivning men saknar konkretion på hur trygghetsinsatser ska genomföras. Det saknas information om vad som ska göras och varför.

Många trygghetsskapande insatser är mycket specifika, inom socialtjänsten handlar det bland annat om fältassistenter uppsökande arbete eller föräldrastödsprogram. För att ett sådant här dokument verkligen ska bli ett styrande program att arbeta efter behöver analysen kopplas ihop med de insatser som bör göras inom de olika områdena åtminstone på ett övergripande plan, så att tydliga budgetavsättningar kan göras.

Det att vara utsatt för olika former av våld i hemmet som barn utgör en stor riskfaktor för att själv begå våldsbrott som ungdom eller vuxen. Alla barn som växer upp i Stockholm ska ha ett så bra skydd som möjligt mot att utsättas för våld i hemmet. De förebyggande insatserna bör stärkas, bland annat genom kompetenshöjning hos personer som möter barn i förskola, skola och fritid. Trygghetsprogrammet bör även kompletteras med förtydliganden av att detta är ett prioriterat område, av vilka verktyg som finns att tillgå och vilka insatser som förväntas av stadens olika nämnder och bolag.

Särskilt uttalande av Martin Westmont (SD)

Sverigedemokraterna anser att Trygghetsprogram 2024-2027 generellt är en bättre version än den förra. Särskilt med hänvisning till att stadens arbete mot välfärdsbrottligheten växlar upp. Dock anser vi inte att trygghetsprogrammet är heltäckande på något vis. Dels måste mer göras för att stockholmarnas skattemedel inte läcker ut till vare sig bedragare, den organiserade brottsligheten eller föreningar vars kopplingar till islamistiska terrororganisationer inte med otvivelaktig tydlighet går att motbevisa. Det gäller bland annat studieförbundet Ibn Rushd med uppenbara kopplingar till det muslimska brödraskapet och därmed dess palestinska förgrening Hamas.

Dels gäller det även avsaknaden av tillräckliga ekonomiska medel för att ombesörja en rimlig andel ordningsvakter i varje stadsdel. I Trygghetsprogram 2024-2027 lyfts det fram flera positiva effekter i den miljö som ordningsvakterna verkar inom. Enligt rutinaktivitetsteorin, som även nämns i Trygghetsprogram 2024-2027, är det tre faktorer som föranleder brottslig aktivitet. Det behövs en motiverad förövare, ett objekt som kan utsättas för brottslig aktivitet och en avsaknad av avskräckande faktor mot den brottsliga aktiviteten. Ordningsvakter är i många fall en tydligt avskräckande faktor. Men genom att aktivt och kraftfullt minimera den i många fall ensamt avskräckande faktorn i stadsdelarna, ordningsvakterna, skapar majoriteten en betydligt tillgängligare miljö för brottslig aktivitet. Det är fel väg att gå och majoriteten underlättar därför för gängkriminella och andra kriminella element att genomföra sina brottsliga aktiviteter i Stockholm. Med det sagt är inte ordningsvakter den enda lösningen på den grova och hänsynslösa gängkriminaliteten i Stockholm,

men det är en tydlig visuell barriär som både kan avskräcka och beivra brottslig aktivitet i området.

Ersättaryttrande av Erik Ehre (KD)

KD välkomnar att vänstermajoriteten anammat vissa av de strukturer som föregående majoritet inrättat. Vi beklagar däremot att den nya politiska ledningen skjuter ifrån sig ansvaret för styrning och uppföljning i trygghetsarbetet. Den löpande rapporteringen av stadens trygghetsarbete, som påbörjades under KD:s tid som ansvariga för trygghetspolitiken, riskerar att falla mellan stolarna när majoriteten nu lagt ner trygghetsutskottet. Vidare har vi sett tydliga tendenser till att förskjuta ansvaret till stadsdelarna som med ordningsvaksfrågan. I den övergången slutade det med att inga ordningsvakter anställdes av stadsdelarna trots andra signaler från styret. Vi ser en risk att helhetsansvaret för trygghetsfrågor urholkas och stöts ifrån.

Övergripande ser vi att nya vänstermajoriteten smalnar av trygghetsarbetet. KD värdesätter det socialt förebyggande arbetet högt men förstår att trygghetsarbetet till del även behöver ske reaktivt. Värdefulla polisresurser som kunde gått till andra goda mål kommer i framtiden i högre grad behövas vid ordningsproblem där ordningsvakter tidigare täckt upp.

KD välkomnar vänsterpartiernas nyvakna insikter om systemhotande brottslighet som välfärdsbrott och bedrägerier. I handling har vi dock sett: Att äldrenämndens tidigare satsning på förebyggande insatser mot äldres utsatthet för bedrägerier har slopats, att föregående majoritets satsning på FUT-handläggare tagits bort och KD:s förslag på en central bidragsnämnd för att samordna exempelvis föreningsbidragen har nekats.

I trygghetsplanens nya prioriterade områdena har flera tidigare tagits bort: avhopparverksamhet, otillåten påverkan, våldsbejakande extremism, otillåtna bosättningar, ordningsvakter samt kameror. Det svar som givits på bortfallet är att målen arbetats in och inkorporerats i nya målen. Vi hoppas att dessa frågor framåt i handling inte glöms bort eller faller mellan stolarna.